

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านและการอ่านจับใจความ
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. แบบฝึกทักษะ
6. การหาประสิทธิภาพ
7. ความพึงพอใจ
8. บริบทโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-37)

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในกรพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนวซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดการหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพ

ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และช่วยแก้ปัญหา การเทียบโอนระหว่างสถานศึกษาดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ จนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุก รูปแบบและครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวัง ได้ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกัน ทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินงาน ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ กำหนดไว้

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4)

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4) ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและ คุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับ การศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา

และการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม
อัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ.
2551 : 5) ดังนี้

3.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี
มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย
เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง
มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้
เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.4 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.5 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่น
ในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.6 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และ
พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่
ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6) ดังนี้

4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

4.1.1 ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสารมี
วัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของ

ตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและ ความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.1.2 ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 7) ดังนี้

4.2.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

4.2.2 ซื่อสัตย์สุจริต

4.2.3 มีวินัย

4.2.4 ใฝ่เรียนรู้

4.2.5 อยู่อย่างพอเพียง

4.2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.2.7 รักความเป็นไทย

4.2.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

5. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

5.1 ภาษาไทย

5.2 คณิตศาสตร์

5.3 วิทยาศาสตร์

5.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

5.6 ศิลปะ

5.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

5.8 ภาษาต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการ

ติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการ การคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 37)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 25) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการนำ หลักสูตรสู่การปฏิบัติหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการ เรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับ พัฒนาเด็กและเยาวชน

1. หลักการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้ยึด ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ที่ จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการแบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ความคิด กระบวนการทางสังคมกระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริงกระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็น แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนาเพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 25)

กล่าวว่า ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเอง ไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการกระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากสภาพจริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ต้องฝึกทักษะดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักษรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้

ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล

แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้ส่งสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 39) มีดังนี้

อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบาย จากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการและมีมารยาทในการเขียน

เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำ ในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่ง คำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถสรุปได้ว่า สารการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องเรียนรู้ โดยจัดองค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นความรู้ ทักษะและวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทยและภูมิใจในภาษาประจำชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านและการอ่านจับใจความ

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านและการอ่านจับใจความผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. ความหมายของการอ่านและความสำคัญในการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์และเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับนักเรียนในทุกระดับ การอ่านจัดเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ความหมายว่าอย่างไร มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2544 : 1364) ได้ให้คำจำกัดความ ของคำว่า “อ่าน” หมายถึง การว่าตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความตามตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ คิด นับ

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

พนิตนันท์ บุญพามี (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นการเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้

ธิดา โมสิกรัตน์ และคณะ (2543 : 530) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นกระบวนการค้นหาความหมายในสิ่งพิมพ์หรือข้อเขียน จับใจความ ตีความ เพื่อพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม

นพดล จันทรเพ็ญ (2542 : 73) ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมายสัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตา ออกมาเป็นความคิด ความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิด-ความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 29) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นรูปแบบของการสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสาร ความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

เขาวลัทธิ สุวรรณแห (2546 : 43) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ จินตนาการ ฟอนคลายความเครียดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านเป็นการสร้างปัญญาที่ดีกว่าการสอน เนื่องจากการอ่านด้วยตนเองนั้นผู้อ่านมีอิสระในการคัดเลือกสารนิเทศตามที่ตนเองต้องการ ชาบซึ่งในอรรถรสที่ได้จากตัวอักษรและเรื่องราวสามารถจินตนาการตามเรื่องทีอ่านได้อย่างไม่มีขอบเขตและสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านอย่างยั่งยืน

พรทิพย์ ตรีสกุลวงษ์ (2544 : 51) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านเรื่องหรือข้อความแล้วสามารถทำความเข้าใจเนื้อเรื่องได้ บอกสาระสำคัญของเรื่อง และจุดมุ่งหมาย ของเรื่องสามารถย่อเรื่องและตั้งชื่อเรื่อง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องทีอ่านได้อย่างมีเหตุผล

นภวรรณ เกตุกำจร (2545 : 19) ได้สรุปความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความทีอ่าน เพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหน และหมายความว่าอย่างไร จึงเห็นว่าการอ่านจับใจความส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความเข้าใจในเรื่องทีอ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญของเรื่องทีอ่านได้

ประพนธ์ เรืองรณรงค์ (2545 : 11) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปใจความสำคัญ หากสำคัญ ใช้แผนภาพโครงเรื่องเพื่อพัฒนาการอ่าน รวมทั้งการรู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา และการพัฒนาทางด้านความคิด

กรมวิชาการ (2546 : 7) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรทีอ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องทีอ่านตรงกับเรื่องราวทีผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิดเห็นหรือสาระจากเรื่องราวทีอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เดล (Dale. 1956 : 89) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการค้นหาความหมายจากสิ่งตีพิมพ์ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่าน การอ่าน ไม่ได้หมายความว่า การมองผ่านแต่ละประโยค หรือแต่ละย่อหน้าเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความคิดในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

แฮร์ริส (Harris. 1971 : 13) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การตีความสิ่งตีพิมพ์ หรือสัญลักษณ์ของถ้อยคำ อย่างมีความหมาย จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาข้างต้น

บุช และฮูบเนอร์ (Bush and Huebner. 1970 : 4) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการคิด การอ่านออกเสียงเป็นทักษะอย่างหนึ่งของการอ่าน หัวใจของการอ่านอยู่ที่เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

แฮร์ริส และสมิธ (Hairs and Smith. 1986 : 55) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่าน เป็นรูปหนึ่งของการสื่อสารเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผู้เขียนแสดงความคิดเห็นผ่านทางตัวอักษร และผู้อ่านต้องตีความหมายจากตัวอักษร

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองเพื่อรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้อ่าน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

ความสำคัญของการอ่าน

ศิริพร ลิ้มตระกูล (2541 : 5-6) เสนอแนะถึงความสำคัญของการอ่านว่า ปัจจุบันเป็นยุคของข่าวสารการอ่าน จึงมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวันของทุกคน ข้อมูลหรือความเจริญในแทบทุกด้านได้รับการเผยแพร่ในรูปของสิ่งตีพิมพ์มากมาย บุคคลในวงการต่าง ๆ จึงควรมีความรู้ และความสามารถในการอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ อันนำไปสู่การพัฒนาทางเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาประเทศชาติในที่สุด ความสำคัญของการอ่านหนังสือสรุปได้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหา สาระความรู้มากกว่าการฟัง
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ สามารถนำคิดตัวไปได้
3. หนังสือเก็บไว้ได้นานกว่าอย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานจำกัด
4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองขณะอ่าน

5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น เพราะขณะที่อ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

6. ผู้อ่าน เป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านอย่างละเอียด อ่านข้าม หรืออ่านทุกตัวอักษรได้ ตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะมีหนังสือให้เลือกมากมาย

7. หนังสือมีหลายรูปแบบ และราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น ทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทรรศนะได้กว้างกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ

8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตัวของตัวเองในขณะที่อ่าน สามารถวินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ หนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย และเมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

9. ผู้รักการอ่านจะรู้สึกมีความสุขเมื่อได้สัมผัสหนังสือ แม้ว่าปัจจุบันจะมีหนังสือในรูปของการเก็บข้อมูลในแผ่นดิสก์ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ก็ตาม

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่าเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

เถกิง แก้วเสน่ห์ (2542 : 1) กล่าวว่าความสำเร็จในชีวิตการเรียน การศึกษาและการประกอบอาชีพหลายอย่างขึ้นอยู่กับ การอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง ถ้าคิดให้ละเอียดลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่า ในชีวิตคนเรานั้นแทบทุกอาชีพและระดับชั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงการอ่านได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นักศึกษา จะใช้ชีวิตส่วนใหญ่เพื่อการอ่าน ทั้งนี้เพื่อสัมฤทธิ์ผลในชีวิตการเรียน การศึกษา และการประกอบอาชีพ

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2546 : 48) อธิบายความสำคัญของการอ่านว่า เป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลในการแสวงหาความรู้ เป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลในทุกอาชีพ และทุกสาขาวิชาและช่วยให้บุคคลได้รับความบันเทิงและได้รับการจรรโลงใจจากการอ่าน

กรมวิชาการ (2546 ก : 7) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ

2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน

3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่น

รุ่นต่อ ๆ ไป

4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้เพราะ

ประสบการณ์ได้จาก การอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้าก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา ให้คนฉลาดรอบรู้ได้

5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจ และบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนาประวัติศาสตร์ และสังคม

8. การอ่านเป็น วิธีการหนึ่งที่พัฒนาระบบการสื่อสาร และ การใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

ลาวัญย์ สังขพันธ์ และคณะ (2549 : 16) กล่าวถึง สรุปถึงความสำคัญของการอ่านว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น การอ่านเป็นการช่วยให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่นที่ถ่ายทอดมาเป็นตัวอักษร ทำให้นำเรื่องราวของผู้อื่นมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเข้าใจชีวิตมากขึ้น

2. การอ่านช่วยให้เป็นคนรอบรู้ เป็นคนทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพราะหนังสือคือการบันทึกเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน บางเรื่องยังเป็นการทำนายอนาคต การอ่านเรื่องราวเหล่านี้ผ่านตัวหนังสือ จึงเปรียบเสมือนการเรียนรู้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนแต่ละยุคแต่ละสมัยได้เป็นอย่างดี การรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้าสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการปิดโลกทัศน์ด้านการเรียนรู้วิชาการแขนงต่าง ๆ ความเคลื่อนไหวในสังคมปัจจุบัน ทำให้เป็นผู้รอบรู้ ช่วยให้เป็นผู้เฉลียวฉลาดในการตอบโต้อย่างมีเหตุผลหรือหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนได้เป็นอย่างดีและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมั่นใจ

3. การอ่านช่วยให้เป็นคนมีวิสัยทัศน์และความคิดกว้างไกล มีเหตุมีผลเนื่องจากหนังสือหรือวรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นการบันทึกทัศนคติและแนวความคิดของผู้เขียนไว้ ดังนั้น

การรับรู้แนวคิดของผู้เขียนในประเด็นต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยขยายความคิดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลรู้จักใช้เหตุผลประกอบการคิดและตัดสินใจ

4. การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการตอบสนองความ

ต้องการของมนุษย์และยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

5. การอ่านช่วยพัฒนาตนเอง เพราะวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุดของการอ่าน คือการนำความรู้ที่ได้มาประมวลผลเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งองค์ความรู้หรือปัญญาที่เกิดจากการอ่านจะช่วยยกระดับความคิด จิตใจแลภูมิปัญญาของผู้อ่านให้สูงยิ่งขึ้น

6. การอ่านช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมปัจจัยอย่างหนึ่งในการวัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ คือ จำนวนผู้อ่านหนังสือออก อีกทั้งในการกำหนดยุทธศาสตร์และสร้างแผนพัฒนาประเทศ ย่อมต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์และสื่อสารสัมพันธ์ (Communication media) ซึ่งการอ่านจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของประชากรภายในประเทศ การอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยให้ประชากรของแต่ละประเทศเกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้ให้เข้ากับความเจริญก้าวหน้าในวิชาการทุกแขนง ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้แก่ประชากรในประเทศจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคนและเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาบ้านเมือง

7. การอ่านช่วยสะท้อนสภาพสังคม หนังสือหรือวรรณกรรมเป็นผลงานที่เกิดจากความรู้ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนที่ได้รับอิทธิพลทางทัศนคติและความคิดจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยของผู้เขียน หนังสือไม่ได้เป็นเฉพาะสื่อนำเสนอสาระประสบการณ์ ตลอดจนความคิดเห็นและความบันเทิงแก่ผู้อ่านเท่านั้นแต่หนังสือยังเปรียบได้กับกระจกเงาที่สะท้อนสภาพความเป็นไปของสังคมในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

จากความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ว่าการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความบันเทิง ก่อให้เกิดความรู้ ความคิด เกิดสติปัญญา พัฒนาจิตใจ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของชาติและของโลก

2. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านสามารถแบ่งออกได้หลายระดับ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการอ่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้แบ่งระดับการอ่านไว้ ดังนี้

คนยา วงศ์ระชะชัย (2542 : 14) ได้เสนอแนะถึงลำดับขั้นตอนของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างจริงจังจึงจะก้าวหน้า การอ่านมิใช่เพียง

การมองผ่านตัวอักษรไปเท่านั้น แต่ต้องติดตามไปด้วยจึงจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านและจะต้องฝึกฝนต่อไป จนถึงขั้นเป็นผู้มีวิจารณญาณในการอ่าน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อ่านจะต้องมองเห็นความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการอ่านได้ อ่านเป็นอ่านเก่ง เพื่อจะได้นำมาวิเคราะห์ระดับการอ่านของตนเอง และพัฒนาทักษะการอ่านให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น อ่านได้ คือ อ่านถูกต้องตามอักขรวิธี สามารถอ่านเนื้อเรื่องได้โดยไม่แสดงความคิดเห็นในเชิงวิพากษ์ วิจารณ์ได้ การอ่านในระดับนี้จึงเป็นการอ่านเอาเรื่อง ที่ผู้อ่านจะใช้ความสามารถในการจำเป็นส่วนใหญ่ อ่านเป็น จัดเป็นอีกลำดับขั้นของการอ่านที่มีใช้เพียงอ่านถูกต้องตามอักขรวิธี และรู้เรื่องเท่านั้นแต่ต้องตีความ แปลความและขยายความของเนื้อหาที่อ่านได้ ดังนั้นผู้อ่านจึงต้องใช้ความสามารถที่เหนือกว่าระดับของการอ่านเอาเรื่อง อ่านเก่ง คือ การอ่านในขั้นวิจารณ์ การอ่านระดับนี้จึงต้องใช้ความสามารถและสติปัญญาขั้นสูง ในการวินิจฉัย ตัดสินประเมินค่าสิ่งที่อ่าน ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์ และความสามารถของตนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่ตนอ่าน การอ่านในระดับนี้ต้องอาศัยการอ่านทั้ง 2 ระดับแรกเป็นพื้นฐาน

สมิท (Smith 1963 : 161) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจความหมายตัวอักษร เป็นระดับความเข้าใจพื้นฐานที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้โดยตรง
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ เป็นระดับที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่านได้ลึกซึ้ง กว่าระดับแรก เพราะผู้อ่านต้องตีความ ที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นความหมายแฝงอยู่ในข้อความ
3. ระดับความเข้าใจขั้นวิจารณ์ญาณ เป็นระดับที่ต้องอาศัยความเข้าใจในสองระดับแรก เป็นพื้นฐานเนื่องจากการอ่านระดับนี้ ต้องใช้ความคิดเพื่อวิเคราะห์ ตัดสิน และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน

เบอร์มิสเตอร์ (Burmister. 1974 : 25-38) แสดงให้เห็นถึงระดับความเข้าใจโดยละเอียด 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับความจำ (Memory) เป็นระดับความเข้าใจที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ได้แก่ การจำหรือความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ ใจความสำคัญของเรื่องและลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง
2. ระดับแปลความ (Translation) เป็นการนำข้อความหรือสิ่งที่เข้าใจไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความ การนำใจความสำคัญ

ของเรื่องไปแปลเป็นแผนภูมิ เป็นต้น

3. ระดับการตีความ (Interpretation) คือการเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้

4. ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการเข้าใจแล้วมองเห็นหลักการแล้วนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ

5. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความเข้าใจในแง่ของการตรวจตราส่วนย่อยที่เข้าประกอบเป็นส่วนเต็ม เช่น การวิเคราะห์โฆษณาชวนเชื่อ การแยกแยะวิเคราะห์คำประพันธ์ การรู้ถึงการใช้เหตุผลที่ผิด ๆ ของผู้เขียน

6. ระดับสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการสรุปความคิดที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกันแล้วจัดเรียงใหม่

7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการวางเกณฑ์แล้วตัดสินสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านอะไรบ้างที่เป็นจริง อะไรบ้างที่เป็นจินตนาการ อะไรบ้างที่เป็นความคิดเห็นและอะไรบ้างที่เป็นความเชื่อของเรื่องที่อ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านสามารถจำแนกได้หลายระดับและเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดขอบข่าย วัตถุประสงค์และการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนว่าผู้สอนควรจะสอนให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในระดับใด ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านความเข้าใจมีความสำคัญอย่างมากที่อาจทำให้เกิดปัญหาในการอ่านและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

จิตาภา ฉันทานนท์ (2541 : 53 ; อ้างถึงใน สุนทร อุดมหาราช. 2547 : 10) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านมี 3 ด้าน คือ

1. พื้นความรู้ด้านภาษา (Linguistic Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร การสะกดคำ โครงสร้างไวยากรณ์และสัมพันธ์ภาพในข้อความ

2. ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความรู้รอบตัวทั่วไป และความรู้ในเนื้อหาเฉพาะด้านที่ปรากฏ หรือเกี่ยวกับบทอ่านในเนื้อหา

3. โครงสร้างด้านการสร้างบทอ่าน (Formal Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับงานเขียนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้นำเสนอเนื้อหาในบทอ่าน มีหลายประเภท เช่น ประเภทบรรยาย (Descriptive) ประเภทเล่าเรื่อง (Narrative) ประเภทเปรียบเทียบ (Comparision)

แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1980 : 210) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และความรู้สึกของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านที่มีประสบการณ์มากจะเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้มากขึ้น แต่ผู้อ่านแต่ละคนอาจเข้าใจเรื่องที่อ่านเรื่องเดียวกันไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากประสบการณ์เดิมแตกต่างกัน
2. ความสามารถด้านภาษา ผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ก็เพราะความบกพร่องทางภาษาในเรื่องการใช้ความหมายของคำในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการดึงความหมายจากโครงสร้างลึกของประโยคต่าง ๆ
3. ความสามารถด้านการใช้ความคิด ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้มากขึ้น หรือน้อยลงขึ้นอยู่กับพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน และการได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยใช้ประสบการณ์ในอดีต
4. เจตคติ เป็นความสามารถในการเข้าใจเรื่องที่อ่านตามอารมณ์ของผู้อ่าน ความสนใจและความเชื่อของผู้อ่าน ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจ ดีขึ้นด้วย
5. จุดประสงค์ในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดประสงค์ก่อนอ่านและดำเนินไปตามจุดประสงค์ แต่ถ้าไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จะทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจต่อเรื่องที่อ่านและมีผลทำให้ระลึกถึงเรื่องที่อ่านได้น้อยลงด้วย

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดประสงค์ในการอ่านแต่ละครั้งและดำเนินการอ่านให้เป็นไปตามจุดประสงค์ ผู้อ่านต้องมีความรู้พื้นฐานด้านเนื้อหา ภาษา โครงสร้างเกี่ยวกับบทอ่าน และมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน จะทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้น

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ฉวีวรรณ ภูพานันท์ (2542 : 48-49) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อการเขียน คือหลังจากอ่านแล้วผู้อ่านนำข้อมูลหรือแนวทางการคิดจากเรื่องที่อ่านนั้นมาเขียนแสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือเขียนเชิงสร้างสรรค์ คัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมและนำไปใช้เขียนหรืออ้างอิงอย่างถูกต้องและมีมารยาท
2. อ่านเพื่อหาคำตอบ ผู้อ่านรู้แหล่งค้นคว้าจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ก็จะเป็นผู้รอบรู้และเพิ่มพูนความรู้อย่างไม่หยุดยั้ง
3. อ่านเพื่อปฏิบัติตาม เป็นการอ่านเพื่อทำตามคำแนะนำในข้อความหรือหนังสือที่อ่าน

4. อ่านเพื่อสะสมความรู้ เมื่ออ่านตำราเรียนเล่มใดเล่มหนึ่งหรือหนังสือหรือวัสดุการอ่านใด ๆ ก็ตาม ควรเก็บรวบรวมประเด็นสำคัญและน่าสนใจ โดยการบันทึกในบัตรข้อมูลเพื่อค้นคว้าในโอกาสต่อไป

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง

วรรณิ โสภประยูร (2544 : 128) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. สามารถอ่านได้เร็วและจับใจความได้ดี
2. สามารถเพิ่มพูนความชำนาญในการอ่าน และมีสมาธิในการอ่าน
3. สามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่าน ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
4. สามารถนำการอ่าน ไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินชีวิตอย่างมี

ประสิทธิภาพ

5. สามารถบอกประโยชน์ของการอ่านและรักการอ่านหนังสือ
6. สามารถส่งเสริมให้เด็กรู้จักหาความหมายของคำศัพท์ โดยใช้หนังสือ

อ้างอิงจากพจนานุกรมหรือปทานุกรม

7.สามารถส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ในสิ่งแวดล้อมและสนใจปัญหาและเหตุการณ์ประจำวันโดยการอ่าน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 42) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ให้เข้าใจความที่อ่านได้ดี
2. ให้มีนิสัยที่ดีในการอ่าน
3. ให้มีวิจรรณญาณในการอ่าน
4. ให้มีความรักความสนใจในการอ่านอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอ
5. ส่งเสริมให้อ่านได้รวดเร็ว

สนธิ สัตโยภาส (2545 : 93-94) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า

1. เพื่อให้ได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก

2. เพื่อพัฒนาความคิดและยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก เมื่อรู้มากย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่แหลมคม ฉลาดปราดเปรื่องและอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านได้

3. เพื่อเป็นเครื่องมือการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียนนักศึกษาจะเรียนวิชาใด ๆ ล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน

4. เพื่อช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพย่อมอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน

5. เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดี ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหาซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับการวางตน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนการแนะนำการปฏิบัติไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยอยู่มากมาย

6. เพื่อแก้ปัญหาในใจ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวันอาจมีวิธีแก้ไขก็สามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาได้

7. เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานช่วยให้จิตใจได้พักผ่อนหลังจากที่เคร่งเครียดกับงาน ถ้าได้อ่านเรื่องเบาสมองก็ทำให้คลายเครียดได้

8. เพื่อใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า หรือการอ่านช่วยฆ่าเวลาให้มีค่าแทนที่จะใช้เวลาไปในทางไร้ค่า ไม่ถูกไม่ควร

สมชาย หอมยก (2550 : 30) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านที่ดีจะต้องมีจุดมุ่งหมาย การอ่านในแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศ อาชีพ การศึกษา และความสนใจของแต่ละบุคคล จุดมุ่งหมายในการอ่านมี ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านที่สำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะในวัยเรียน
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่มุ่งผ่อนคลายอารมณ์ความตึงเครียดที่อาจเกิดขึ้นในสภาวะแวดล้อมของสังคมยุคปัจจุบัน
3. อ่านเพื่อฆ่าเวลา เป็นการอ่านที่ไม่คาดหวังเรื่องความรู้หรือเนื้อหาสาระมากนัก มุ่งอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การนั่งรอรถ หรือเดินทางที่ใช้ระยะเวลานาน ๆ

สรุปว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การใช้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง และ ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านทุกครั้ง จะทำให้การอ่านมีเป้าหมาย และให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจึงควรฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้มีพื้นฐานในการอ่านที่ดีที่จะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง ดังนั้น การอ่านมีจุดมุ่งหมายผู้อ่าน ได้รับความรู้

จากเรื่องที่อ่านและมีความรอบรู้ พัฒนาความคิด ยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เป็นเครื่องมือทางการศึกษา เพื่อศึกษาหาความรู้จากข้อมูลต่าง ๆ ในเอกสาร สิ่งพิมพ์ ใช้ในการประกอบอาชีพการงาน ช่วยพัฒนาชีวิตตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

4. ประเภทของการอ่าน

วรรณิ โสภประยูร (2542 : 127) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง แบ่งได้ 3 แบบ ได้แก่
 - 1.1 การอ่านร้อยแก้ว
 - 1.2 การอ่านร้อยกรอง
 - 1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
2. การอ่านในใจ แบ่งได้ 7 แบบ ได้แก่
 - 2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้
 - 2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
 - 2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกชั้นตอน
 - 2.4 การอ่านเพื่อหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ
 - 2.5 การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล
 - 2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดี

ข้อเสียสำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ

- 2.7 การอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสังเกตและจดจำ

การุณฉันทน์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 29) กล่าวถึงประเภทการอ่านไว้สอดคล้องกันว่า การอ่านแบ่งตามวิธีอ่านได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การอ่านในใจคือการอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่านจะไม่ใช้อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตาจับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำ และตีความต่าง ๆ ออกมา เป็นการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งเก็บใจความสำคัญให้ถูกต้องและรวดเร็วกว่าการอ่านออกเสียง

2. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือการเปล่งเสียงตามตัวอักษรถ้อยคำ และเครื่องหมายต่าง ๆ ออกมาให้ถูกต้องชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่เข้าใจแก่ผู้ฟังและสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง การอ่านออกเสียงนี้ ผู้อ่าน

จะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสมอง สายตา และอวัยวะในการออกเสียงไปพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวคือผู้อ่านจะต้องใช้สายตาคาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรคและต้องแบ่งใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียงแล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำ

ลาวินซ์ สังขพันธานนท์ และคณะ (2549 : 18-21) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะการอ่าน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การอ่านออกเสียง หมายถึง การอ่านโดยวิธีการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำหรือเสียงแล้วถ่ายทอดเสียงออกมาเป็นความคิด

1.2 การอ่านในใจ คือ การอ่านที่ถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นความคิดโดยตรง การอ่านในใจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญ ผสมผสานกับการหมั่นฝึกฝนตนเองเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการอ่าน ทักษะที่สำคัญในการอ่านในใจ ได้แก่ ทักษะการอ่านได้เร็วและทักษะการเข้าใจความหมาย ทักษะในการอ่านเร็วเป็นเรื่องของกลไกการอ่านหรือ การเคลื่อนไหวของสายตา ทักษะการเข้าใจความหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะหากมีระดับความเร็วในการอ่านดีแต่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของสิ่งที่อ่านได้ การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ การที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้จะต้องมีพื้นฐาน ดังนี้

1.2.1 ความรู้พื้นฐานเรื่องคำและไวยากรณ์ ได้แก่ การรู้จักความหมายของคำศัพท์ หน้าที่ของคำและประโยค

1.2.2 การรู้จักย่อหน้าหรือปริบท (Paragraph) ผู้อ่านมีความจำเป็นต้องรู้ความสำคัญของการย่อหน้า เพราะในแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญ (Main idea) หนึ่งย่อหน้าจะแสดงประโยคใจความสำคัญไว้หนึ่งประโยค เรียกว่า ประโยคหลัก (Topic sentence) จากนั้นจะใช้ประโยคผลความ (Supporting sentence) เป็นประโยคเสริมเพื่ออธิบายหรือขยายความ ตามปกติใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าส่วนมากจะปรากฏที่ต้นหรือตอนท้ายของย่อหน้า หรืออาจปรากฏที่ตอนกลางของย่อหน้าก็ได้ หนึ่งย่อหน้าจะมีใจความสำคัญเพียงหนึ่งใจความเท่านั้น

1.2.3 ภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ได้พบเห็นหรือได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การจำแนกประเภทตามวิธีการอ่าน แบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่

2.1 การอ่านอย่างคร่าว ๆ เป็นวิธีการอ่านที่จะใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือชิ้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ การอ่านอย่างคร่าว ๆ จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ หรือเป็นการอ่านเพียงบางตอนเพื่อดูจำนวน การอ่านเพื่อสังเกตเนื้อหา หรือ การอ่านเพื่อดูครุขันธ์ ค้นหาหัวข้อที่ต้องการว่ามีหรือไม่

2.2 การอ่านแบบตรวจตรา เป็นวิธีการอ่านละเอียดในข้อความที่ต้องการรู้ เป็นการอ่านเพื่อเก็บข้อมูล คือ การอ่านหนังสือในหัวข้อเรื่องเดียวกันจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม เพื่อเปรียบเทียบและคัดเลือุกก่อนจะสรุปผลนำส่วนที่ตนเองต้องการมาใช้ นิยมใช้กันมากในการอ่านเพื่อการทำรายงาน การทำวิจัย การค้นคว้าหรือการทำวิทยานิพนธ์

2.3 การอ่านแบบศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อให้รู้เนื้อหาอย่างลึกซึ้งทุกชั้นตอนและเก็บแนวคิดเพื่อสรุปสาระสำคัญของเนื้อความทั้งหมด

2.4 การอ่านเชิงวิเคราะห์หรือการอ่านตีความ เป็นวิธีการอ่านที่ต่อเนื่องจากวิธีการอ่านแบบศึกษาค้นคว้า คือการอ่านอย่างละเอียดให้ได้ใจความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะส่วนประกอบออกให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้น มีความหมายและความสำคัญอย่างไร

2.5 การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณคือ การอ่านโดยสอดแทรกการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อ่านไปด้วย โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้พื้นฐานมากและต้องอาศัยเทคนิคการอ่านทุกวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงเกิดการสรุปประมวลเป็นความคิดรวบยอด สามารถวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

จากการแบ่งประเภทของการอ่านข้างต้น สรุปว่าประเภทของการอ่านจำแนกได้ตามลักษณะการอ่านและวิธีการอ่าน ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้อ่าน

5. หลักการสอนอ่าน

การสอนอ่านจะเป็นเรื่องลำดับและขั้นตอนที่จะฝึกหรือสอนว่าจะสอนเรื่องใดก่อนและหลัง นักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการสอนอ่านไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลักการสอนอ่าน

คาร์รอล (Carroll, 1964 : 18) ได้ศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีการสอนอ่านมีหลักการที่ควรยึด 3 ประการ ดังนี้

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การวางเงื่อนไขในการเรียนการสอนมีความมั่นคงถาวร ในการเรียนอ่านนั้นลำพังแต่การฝึกอ่านอย่างเดียวอาจ

ไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนอ่านหรือจำคำได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงเข้าช่วย ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการใช้การเสริมแรง

2. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันแต่เกิดหลังจากการที่เด็กลองผิดลองถูกมาหลายครั้ง เช่น เด็กเห็นคำว่า “กิน” มาก่อนแล้วมาพบคำว่า “บิน” เด็กอาจจะอ่านคำว่า “กิน” แต่เมื่อได้รับการสอนหรือลองสะกดดูเป็นประสบการณ์แก่เด็ก เด็กก็จะอ่านคำว่า “บิน” ได้ถูกต้อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ สรุปว่า ความรู้ คือ ประสบการณ์ที่ได้รับการสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้ว ได้ผลลัพธ์ออกมา ก็จะเก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีก เด็กจะคาดหวังทันทีว่าผลลัพธ์ความจะออกมาเหมือนเคยเป็นมาแล้ว เด็กจะค่อย ๆ ประสมประสาน (Assimilation) ความรู้ใหม่กับความรู้เก่าเข้าด้วยกัน เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการทำปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป

แลปปี้ และฟลัด (Lapp and Flood, 1978 : 289-290) ได้รวบรวมทฤษฎีการจัดลำดับความ และวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรับรู้ข่าวสารและเมื่อรับรู้ข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม เป็นความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมกับของจริงหรือภาพ ถ้าไม่ตรงกับความดังกล่าวก็จะอ่านข้อความซ้ำ ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลารับรู้มากกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็จะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำ และความหมายของประโยคได้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านจะมีวิธีการจะดึงข้อความที่มีความคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกันหรือจัดความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องกันของความหมายในแต่ละประโยค

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2532 : 108-111) ได้สรุปถึงทฤษฎีการสอนอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านที่เน้นพฤติกรรมกรเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและตอบสนองโดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้น การอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่องซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้นและทักษะที่มีความซับซ้อนแต่ละทักษะที่เป็นพื้นฐานก็จะ

ถูกหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านวิธีการฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นพื้นฐานที่เกี่ยวกับอักษรและส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหา

2. การอ่านที่เน้นความรู้ความเข้าใจ ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจมีแนวคิดว่า พฤติกรรมทุกอย่างจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การรู้จักสะสมความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลางในการตีความตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและแสดงออกอย่างเหมาะสม

3. การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดในการเรียนรู้ เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ต้องฟังผู้อื่นและพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามวัย สิ่งสำคัญของช่วงอายุ คือ จะมีการเรียนรู้ทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าช่วงอายุนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาการเรียนรู้ในช่วงนั้นก็ชะงักหรือหยุดนิ่ง และจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในภายหลัง ดังนั้นการอ่านจึงเป็นกระบวนการรับรู้ซึ่งมีพื้นฐานมาจากช่วงพัฒนาการต่าง ๆ ตามความสามารถที่นักเรียนแสดงออกในการอ่านเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการของนักเรียน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 59-65) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสอนอ่านว่า

1. ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลักในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญในแต่ละข้อออกมารวมกัน โดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจ ใจความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กิจกรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้ต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม กริยา เป็นต้น การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

สำนักวิชาการ (2548 : 48) ได้กล่าวว่าการสอนอ่านมีหลากหลายวิธีแต่ละวิธีก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันซึ่งสามารถสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. วิธีสอนอ่านแบบแจกลูก เป็นการสอนแบบแจกพยัญชนะและสระ เช่น กะ กา กิ กี่ กี้ กี่ กู กู และ กา ขา ตา งา มา นา รวมทั้งการผันวรรณยุกต์ที่แยกตามอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ เช่น กา ก่า ก้า ก๊า ก๋า เป็นต้น

2. วิธีสอนอ่านแบบสะกดคำ ซึ่งก็เป็นวิธีสอนอ่านแบบแจกลูกประสมคำนั่นเอง เช่น กิน ก็เป็น กอ-อิ-กิ-กิ-นอ-กิน เป็นต้น

3. วิธีสอนอ่านแบบเป็นคำเป็นประโยค ซึ่งก็เป็นวิธีสอนอ่านแบบสมัยใหม่ นำนักเรียนอ่าน กา มา นา อา อา มา รด ไฟจากนั้นจึงสอนความเป็นมาของคำนั้นก็คือ สอนแจก
ลูกสะกดคำนั่นเอง

4. วิธีสอนอ่านแบบใช้แผนภูมิประสบการณ์ เป็นการสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิ
ซึ่งอาจจะมีรูปภาพประกอบในแผนภูมิด้วย

ประเด็นที่ 2 หลักการอ่าน

ทวิลักษณ์ บุญยะกาญจนะ (2547 : 31) กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอ่าน ดังนี้
ทฤษฎีการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom) เป็นพฤติกรรมในด้านกิจกรรมของ
สมอง จำแนกเป็นขั้นตอนได้ทั้งหมด 6 ระดับ คือ

1. ความรู้ คือรู้ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้สิ่งที่เฉพาะแนวทาง เงื่อนไข แนวโน้ม
โครงการ หลักการ และกระบวนการ

2. ความเข้าใจ มีความสามารถในการแปลความ ตีความ โยงความสัมพันธ์
อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มได้

3. การประยุกต์ เป็นความสามารถที่สามารถนำหลักการต่าง ๆ มาใช้ได้อย่าง
ถูกต้อง คือ แก้ปัญหาได้ สรุปความคิดรวบยอดได้

4. สามารถจำแนกจากส่วนรวมมาเป็นส่วนย่อยได้ พิจารณาเหตุผลหา
ความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

5. สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยอาจ
มาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์
เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม แต่อาจไม่เป็นความคิดริเริ่มที่เสรีทั้งหมด เพราะมี
ขอบเขตจำกัดของปัญหา หรือขอบข่ายของงาน (Frame work) ที่กำหนดไว้

6. การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินใจคุณค่า เกณฑ์การตัดสินใจ
อาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน หรือภายนอกตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 59-65) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านว่า

1. ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของ
ของสารเป็นหลักในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความ
สำคัญในแต่ละข้อออกมารวมกัน โดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจ ใจความเหล่านั้นอีกครั้ง
หนึ่ง

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของ

องค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กิจกรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้
 นั้นต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม กริยา เป็นต้น การเข้าใจหน้าที่และ
 ความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

แลปปี้ และฟร็ด (Lapp and Flood. 1983 : 162) ได้รวบรวมแนวความคิด
 เกี่ยวกับการสอนอ่านจากนักจิตวิทยาหลายท่าน พอจะสรุปเป็นทฤษฎีการอ่านได้ 3 ทศนะ ดังนี้

1. ทศนะที่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก (Test-Based) ถือว่าเนื้อเรื่องเป็นจุดเริ่มต้นใน
 การอ่าน การถอดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการอ่าน การอ่านเป็นการ
 วิเคราะห์หน่วยย่อย ๆ ของหน่วยใหญ่ ดังนั้นการอ่านจึงต้องวิเคราะห์สระและพยัญชนะแต่ละ
 ตัว แล้วนำมารวมเป็นคำ ๆ หนึ่ง แล้ววิเคราะห์คำในประโยคว่ามีความหมายอย่างไร ทศนะนี้
 มีลักษณะตรงกับทศนะของกระบวนการล่างขึ้นบน (A Bottom-Up Process View Reading)

2. ทศนะที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (Knowledge-Base) หรือ โลกทัศน์ (Schema
 View) ถือว่าผู้อ่านเป็นแหล่งที่มาของความหมายที่ได้จากการอ่าน เพราะผู้อ่านเป็นผู้มี
 ประสบการณ์ โลกทัศน์ ความรู้ ความเชื่อต่าง ๆ โดยนำสิ่งเหล่านี้มาช่วยในการแปลความ
 หมายในกระบวนการอ่านนั้น ๆ ทศนะนี้มีลักษณะตรงกับทศนะกระบวนการบนลงล่าง
 (A Top-Down View of Reading)

3. ทศนะที่ยึดเนื้อหาและผู้เรียนร่วมกัน ซึ่งถือว่าการตอบสนองตัวอักษร
 ลำดับเหตุการณ์ และโครงสร้างประโยคต้องนำมาใช้พร้อมกับความเข้าใจในกลุ่มคำ
 ซึ่งผู้อ่านต้องนำความรู้ทางภาษาไปสู่การแปลความหมายจากเนื้อเรื่อง ทศนะนี้เรียกว่า ทศนะ
 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ในการอ่าน (The Interactive Process View of Reading)

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง ในการตีความ ตัวแปรต่าง ๆ
 ฉะนั้นความสามารถในการอ่านของนักเรียนอยู่ที่ความเข้าใจความหมายจากสิ่งที่อ่านและ
 พิจารณานเลือกความหมายที่ดี ครูผู้สอนควรศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนอ่านว่าควรยึดถือ
 ตามทศนะใด หรือปรับให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้การจัดกิจกรรมการอ่านได้เหมาะสมกับ
 ธรรมชาติในการอ่านของเด็กมากที่สุด และในส่วนของกรอ่านให้ได้ผลตามจุดประสงค์การ
 อ่านผู้อ่านต้องยึดทฤษฎีการอ่านจับใจความและอ่านตามขั้นตอน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้
 แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพราะมีกระบวนการขั้นตอนในการอ่านที่
 สร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจในการอ่าน สามารถพัฒนาการอ่านจับใจความได้ดี สามารถ
 สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ได้
 อย่างเหมาะสมและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน

7. ปัญหาในการสอนอ่าน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการสอนอ่าน ผู้วิจัย

จึงนำเสนอรายละเอียดดังนี้

นำอ้อย อริยะสุขสกุล (2546 : 3) พบว่าความสามารถในด้านการอ่านจับใจความ เป็นปัญหาที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้ มีความเข้าใจเนื้อเรื่องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากครูใช้วิธีสอนแบบเดิม ครูขาดความพร้อมในการสอน การสอนไม่มีการวางแผนที่ดี เรื่องที่นำมาอ่านยากเกินไป และขาดสื่อการสอน

พัชนีษ์ หนูคง (2546 : 3) พบว่าปัญหาที่ทำให้การสอนการอ่านจับใจความไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากระดับสติปัญญาของผู้เรียน บทเรียนไม่เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ต่อวิชาภาษาไทย ครูจัดกิจกรรมไม่เหมาะสมกับนักเรียน ครูใช้วิธีการสอน ไม่น่าสนใจ และปัญหาทางภาษาถิ่น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 188-189) ได้ให้ข้อสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย มักพบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยในระดับ ร้อยละ 52-70 สมรรถภาพที่ได้คะแนนในระดับต่ำได้แก่ ทักษะการอ่านจับใจความ การอ่านเชิงวิเคราะห์ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ตามลำดับ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอ่าน สรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านครู ได้แก่

- 1.1 ครูมีชั่วโมงสอนมากมีภาระอื่น ๆ ต้องรับผิดชอบ ไม่มีเวลาเตรียมการสอนและตรวจงาน
- 1.2 ครูขาดเทคนิควิธีสอนมีประสิทธิภาพน้อย ไม่เข้าใจในเนื้อหาและหลักเกณฑ์การใช้ภาษา
- 1.3 หลักสูตรมีเนื้อหาและเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน เนื้อหามาก เวลาน้อยทำให้สอนไม่ทันและทำให้ไม่มีเวลาในการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน
- 1.4 ครูไม่รู้จักวิทยาสำหรับเด็ก
- 1.5 ครูขาดแหล่งค้นคว้า ขาดเอกสาร ตำรา วัสดุ อุปกรณ์
- 1.6 สภาพแวดล้อม สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
- 1.7 การสอนแยกส่วนเป็นส่วนย่อยไม่สอนแบบองค์รวม ทำให้เด็กขาดการ

เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จำเรื่องราวไม่ได้ด้วย

2. ปัญหาด้านนักเรียน ได้แก่

2.1 อ่านไม่ออก ได้แก่

2.1.1 จำพยัญชนะและสระไม่ได้

2.1.2 แจกถูกและสะกดคำไม่ได้

2.1.3 ประสมคำไม่ได้

2.1.4 ขาดการฝึกฝน

2.1.5 ผันวรรณยุกต์ไม่ได้

2.1.6 ไม่รู้จักมาตราตัวสะกด

2.2 จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ได้แก่

2.2.1 ไม่มีสมาธิ

2.2.2 ไม่เข้าใจความหมายของคำ

2.2.3 จำวงคำศัพท์ได้น้อย

2.2.4 ขาดการฝึกฝน

2.3 ออกเสียงไม่ชัด ได้แก่

2.3.1 ใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาแม่

2.3.2 ขาดทักษะการฟัง

2.4 อ่านข้ามและตู่คำ ได้แก่

2.4.1 แยกคำไม่ถูก

2.4.2 ขาดทักษะการฝึกฝน

3. ด้านเจตคติและพฤติกรรมการเรียน

3.1 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนและไม่รับผิดชอบต่องานที่ครู

มอบหมาย พอสรุปได้ดังนี้ (สิริรัตน์ อะโน. 2553 : 33)

3.1.1 ครูยังไม่เข้าใจวิธีการสอน ขาดการกระตุ้น และส่งเสริมให้นักเรียน มีนิสัย รักการอ่าน

3.1.2 นักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน ทำให้อ่านไม่ถูกต้อง และไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

จากแนวคิดพฤติกรรมที่ เป็นปัญหาในการอ่าน สรุปได้ว่า นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอนของครูไม่น่าสนใจ ขาดเทคนิควิธีสอนที่ส่งเสริมให้รักการ

อ่าน ทำให้นักเรียน มีปัญหาในการอ่าน อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ จับใจความไม่ได้ เนื้อหา
ในการอ่านในการเรียน จึงใช้เวลาไปสนใจกับสื่อเทคโนโลยีอื่นที่น่าสนใจกว่า เช่น คอมพิวเตอร์
โทรทัศน์ หรือเกม เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้ความสามารถทางด้านการคิด การ
ตัดสินใจและวิสัยทัศน์ด้านต่าง ๆ ค่อยลง

8. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนอ่านจับใจความ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านจับใจความ ดังนี้

สูลันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 58-65) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นความสำคัญของข้อความ เป็น ทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสาร
เป็นหลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญ
ในแต่ละข้อความมารวมให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจในความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ทฤษฎีนี้ยัง
แยกออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีของ ทราบาสโซ (Trabasso) ทฤษฎี
ของเชส (Chase) ทฤษฎีของคลาก (Clark) และ ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ซึ่งมี
รายละเอียด ดังนี้

1.1 ทฤษฎีของทราบาสโซ (Trabasso) ได้กล่าวว่าการอ่านเป็นกระบวนการ
ที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้สาร ต่อจากนั้นจะทำการ
เปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ใน
ขณะที่อ่านข้อความผู้อ่านจะถูกควบคุมเพียง โครงสร้างผิวเผินจนกว่าสารที่ได้รับรู้จะได้รับการ
เปรียบเทียบ เช่น เมื่อเด็กอ่านประโยค “ฉันเห็นลูกบอลสีแดง” เมื่ออ่านเสร็จแล้วหากยังไม่เคยมี
ประสบการณ์ก่อนว่าสีแดงเป็นอย่างไรก็จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้แนะนำช่วยตัดสินใจ เมื่อเด็กได้พบ
สิ่งของที่มีสีแดงก็จะใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนพิจารณาและตัดสินใจ ดังนั้นลำดับขั้นของ
การอ่านตามพื้นฐาน ทฤษฎีนี้จึงแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

1.1.1 การรับสาร โดยใช้สายตารับรู้ การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริง
และภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่อง
ที่ไม่รู้จักผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2-3 ครั้งจนกว่าจะตัดสินใจได้ว่า อะไรคือคำตอบที่แท้จริง

1.1.2 คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม หรืออาศัย
ความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยในการตัดสินใจนั้น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

1.2 ทฤษฎีของเชส (Chase) และคลาก (Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นถึง
ความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ผู้อ่านจะรับสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์จริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่มีสมาธิก็จะวิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

1.2.2 สารที่ให้ความรู้ลึกทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่าเพื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้ลึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้ลึกทางลบ

1.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความหมายของคำจะได้รับการบันทึกไว้ในสมอง

1.3 ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ได้กล่าวถึง การอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อนแต่ขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จัก เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ หน้าทีของคำ ความหมาย การสะกดคำและชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความของสารได้

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้ยังต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา เป็นต้น การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ดาเว (Dawee) และเฟรเดริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ทฤษฎีดาเว (Dawee) ได้กล่าวว่าข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องความหมายในแต่ละประโยคนั้นเอง แม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามดึงความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้

2.2 ทฤษฎีของเฟรเดริเคน (Frederiken) ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจในความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมประโยคโดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์น ไคค์ (Thorndike) ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่า ผู้มีสติปัญญาดี จะสามารถรับรู้และอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดี จะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความได้ดี

2.4 ทฤษฎีของเกสตัล (Gestalt) เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม ก๊อปปี้ของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ คือ

2.4.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งที่คล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้เร็วขึ้น

2.4.2 กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญของการสอนอ่านในใจ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมายต่อนักเรียน

2.4.3 กฎการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาร่านไม่หยุดชะงัก

สรุปทฤษฎีการสอนอ่านจับใจความ เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องเข้าใจและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทฤษฎี เพราะทฤษฎีจะช่วยให้ผู้สอนนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เข้าใจพฤติกรรมกระบวนการ และสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ เรื่องราวที่อ่าน สรุปรวบรวมความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่าน มาประสมประสานความรู้ ความคิดและประสบการณ์เดิม สามารถสรุปความสำคัญ แนวคิด สร้างองค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 97) ได้นำเสนอทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความไว้ว่า การสอนอ่านจับใจความมีทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเตรียมการสอน ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์น ไค Thorndike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่าผู้ที่มีสติปัญญาดีสามารถรับรู้และสามารถอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดีจะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็จะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น

ทฤษฎีของเกสตัลท์ Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือ กฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ

1. กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งของคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ก็จะช่วยให้การรับรู้ได้ดีขึ้น

2. กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3. กฎของการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่าน ให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านเป็นไปโดยไม่หยุดชะงัก

ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ แลปปี้ และฟลัด (Lapp and Flood, 1992 : 289-290) ได้รวบรวมทฤษฎีการลำดับความและวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับหลักจิตวิทยา คือการรับรู้ และรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมเป็นความรู้ใหม่โดยที่ผู้อ่านรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมของจริงหรือภาพไม่ตรงกับข้อความดังกล่าวก็จะอ่านข้อความซ้ำ ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลารับรู้มากกว่าข่าวสารให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำและความหมายของประโยคได้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านมีวิธีการที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์ทางบวก ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องความหมายในแต่ละประโยค

ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ กล่าวว่า ความรู้คือประสบการณ์ที่ได้จากการสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์ออกมา ก็จะเก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีกเด็กก็จะคาดหวังทันทีว่าผลลัพธ์ออกมาเหมือนที่เคยเป็นมาแล้ว เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้การทำปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539 : 10)

จินตนา ไบกาชุย (2542 : 20-27) กล่าวถึงจิตวิทยาในการอ่านของเด็กหรือความสนใจในการอ่านของเด็กว่าเด็กที่อยู่ต่างวัยกันจะมีความสนใจแตกต่างกัน รวมถึงความสามารถ

ในการอ่านหนังสือ ความต้องการและการใช้ภาษาของเด็ก ความสนใจในการอ่านของเด็กวัย
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือวัยก่อนวัยรุ่น (12-14 ขวบ) เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มอย่างเข้าสู่ความเป็น
วัยรุ่นอย่างจริงจัง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและนิสัยใจ
คอ ตลอดจนความชอบและความถนัด เด็กวัยนี้จะแสดงความเป็นตัวเองมากขึ้น เชื้อพียงเพื่อน
และครูมากกว่าพ่อแม่ เริ่มเลือกและสนใจเฉพาะสิ่งที่ตนเองพอใจ ชอบเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีความ
พอใจในสิ่งเดียวกัน เด็กหญิงจะเข้ากลุ่มเพศเดียวกันที่มีอุปนิสัยและความชอบเหมือนกัน ส่วน
เด็กชายจะเลือกเพื่อนที่ชอบกิจกรรมเหมือนกัน ส่วนความสนใจเรื่องการอ่านจะชอบหนังสือที่
มีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นคว้า ทดลอง กีฬา หรืองานอดิเรกที่ตนชอบ เรื่องกำลังภายใน การ์ตูน
การผจญภัย ชีวิตประวัติ และเพศศึกษา

โดยสรุป ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความมีทั้งทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ
และทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎี
จิตวิทยาการศึกษาซึ่งแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ของข้อความ 2) กลุ่มที่
เน้นการวิเคราะห์ข้อความ ในการสอนอ่านจับใจความครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจ
เข้าใจถึงทั้งจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา ตลอดจนทั้ง จิตวิทยาความสนใจอ่านหนังสือ
ของเด็กแต่ละช่วงวัยซึ่งมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน
และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความบรรลุจุดประสงค์ต่อไป

วิธีการสอนอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

บันลือ พดกษะวัน (2530 : 9-5) กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำ
ความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความ
สำคัญตรงไหนและมีความหมายอย่างไร จะเห็นได้ว่าการอ่านเพื่อจับใจความส่วนใหญ่จะเน้น
เรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 88) ได้พิจารณาความหมายการอ่านจับใจความว่า
มีลำดับขั้นในการอ่าน 4 ขั้น ดังนี้

1. การแปลสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร
2. การทำความเข้าใจความหมายของคำ
3. การจับใจความสำคัญตามแนวคิดของผู้เขียน
4. กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นขณะที่ทำความเข้าใจสัญลักษณ์

คนยา วงศ์ธนชัย (2542 : 156) ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่าน

จับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องในระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำหรับการอ่านในระดับสูงต่อไป และเพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่อ่านได้ ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์หรือประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

กรมวิชาการ (2544 : 88) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า หมายถึง การมุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนสำคัญของเรื่อง

สุปราณี พัดทอง (2545 : 65) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความว่า เป็นการความคิดอันเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องและผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบซึ่งเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (2546 : 188) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญและส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง ใจความสำคัญของเรื่องคือ ข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นหรือเรื่องนั้นทั้งหมด ข้อความอื่น ๆ เป็นเพียงส่วนขยายใจความสำคัญเท่านั้น ข้อความหนึ่งหรือตอนหนึ่งจะมีใจความสำคัญที่สุดเพียงหนึ่งเดียว นอกนั้นเป็นใจความรอง คำว่าใจความสำคัญนี้ผู้รู้ได้เรียกไว้เป็นหลายอย่าง เช่น ข้อคิดสำคัญของเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือความคิดหลักของเรื่อง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 120) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิด ซึ่งไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

โดยสรุป การอ่านจับใจความหมายถึง การที่ผู้อ่าน อ่านเรื่องแล้วทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน เป็นความรู้ แนวคิดหรือทรรศนะของผู้เขียน ด้วยการแปลความ ตีความ ขยายความออกมาเป็นความคิด แล้วสรุปใจความสำคัญหรือความคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่านนำไปใช้ประโยชน์

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้ให้ความสำคัญของการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

วามแวว โรงสะอาด (2530 : 38) กล่าวว่า ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านจับใจความ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจและจับใจความสำคัญไม่ได้จะเบื่อก่อนอายุต่อการเรียนและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรวมไปถึงไม่เกิดนิสัยรักการอ่าน

และผลสัมฤทธิ์จะไม่ดีเท่าที่ควร

ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2539 : 55) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ นับเป็นหัวใจของการอ่านทุกรูปแบบ เพราะหากจับใจความสำคัญไม่ได้ย่อมไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน หากต้องใช้ประโยชน์จากการอ่านนั้นจะต้องกลับมาอ่านใหม่ ทำให้เสียเวลา หากอ่านแล้วจับใจความได้จำไว้หรือบันทึกไว้ได้ก็จะใช้ประโยชน์ได้ทันที

แววมยุรา เหมือนนิล (2541 : 15) กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือ ไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่า เรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะจำเป็นในการศึกษา หากความรู้ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การอ่านจับใจความจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะสำคัญ ทำให้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ยิ่งขึ้นมีนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ (2544 : 51) การอ่านเพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่านมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการอ่านเพื่อจับใจความเนื้อหาที่สำคัญของข้อความเรื่อง หรือหนังสือ เพื่อมองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียด และจะทำให้เข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของข้อความ หรือเรื่องนั้น ๆ ได้โดยการกวาดสายตาดำเนินหัวข้อต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว

2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านต่อเนื่องกับการอ่านขั้นแรก โดยอ่านละเอียดทุกตัวอักษร เพื่อจับเรื่องราวได้ตลอดทั้งเรื่อง ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม เพื่อจับใจความให้ได้มากที่สุด ใจความสำคัญมิได้มีความหมายจำกัดเพียงแค่อุบายเรื่องที่สำคัญเท่านั้น อาจเก็บสาระสำคัญของเรื่องได้หลายแง่ เช่น เก็บความรู้ เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บแนวคิด หรือทัศนคติของผู้เขียน และจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง

เสนีย์ วิลาวรรณ (2546 : 132 - 139) แบ่งประเภทการอ่านออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การอ่านเก็บความรู้ หมายถึง ความสามารถแยกแยะและลำดับความสำคัญของใจความและบอบผู้อื่นให้รู้ตามได้อาจเลือกเก็บเฉพาะข้อความที่ต้องการหรือที่ทำความเข้าใจอาจจดบันทึกข้อความหรือทำเครื่องหมายเน้นข้อความแสดงความรู้ที่ตนได้รับพร้อมกันไปการอ่านประเภทนี้มีความสำคัญต่อการเรียนวิชาการทั้งตามหลักสูตรและการเรียนด้วยตนเอง

2. การอ่านเอาเรื่อง หมายถึง การอ่านที่มุ่งเข้าใจเรื่อง และลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยคำนี้ประเด็นต่าง ๆ คือ ดังละคร ลักษณะนิสัย บทบาทของตัวละคร ผลที่เกิดตามมาและควรจำเรื่องให้ได้ด้วย การอ่านประเภทนี้มักใช้กับหนังสือบันเทิง เช่น นิทาน และเรื่องสั้น

3. การอ่านวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจละเอียดแจ่มแจ้งในความหมายของคำสำคัญแต่ละคำ ข้อความแต่ละตอน ตลอดจนความสำคัญของใจความและใจความสรุปทั้งหมด การอ่านประเภทนี้เป็นขั้นตอนการอ่านที่เกินไปจากการอ่านเอาเรื่องธรรมดา สิ่งสำคัญในการอ่านวิเคราะห์ คือการประเมินค่าของเรื่องที่อ่านว่าดีหรือไม่ดี อย่างไร เพราะอะไร มีคุณค่าเพียงใด มีอคติหรือไม่ ทั้งนี้ผู้อ่านจะต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ และวิจารณญาณของตนในการตัดสินใจ เช่น การอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ บทความ และตำราเรียน เป็นต้น

4. การอ่านตีความ เป็นการอ่านอย่างพิจารณาความคิด ความรู้สึกหรือเจตนารมณ์ของผู้เขียนที่แฝงอยู่นอกเหนือไปจากเนื้อเรื่องเป็นขั้นตอนการอ่านสูงขึ้นกว่าการอ่านวิเคราะห์ การตีความไม่จำเป็นต้องตรงกันเสมอไป อาจแตกต่างกันตามความรู้สึกและประสบการณ์ของแต่ละคน ความยากง่ายของการตีความย่อมสัมพันธ์กับประเภทและกลวิธีในการเขียนของเรื่องที่อ่าน

5. การอ่านขยายความ เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องขยายความคิดเพิ่มเติมจากเรื่องที่อ่านเป็นการอ่านระดับที่กว้างขึ้นต้องอาศัยพื้นความรู้ เกี่ยวกับประเภทของหนังสือ รูปแบบการแต่ง จุดประสงค์ในการแต่งสำนวนภาษา แล้ววิเคราะห์วิจารณ์อย่างเที่ยงตรงใช้ตรรกศาสตร์ในการอ่าน ผู้อ่านขยายความต้องมีวิจารณญาณในการอ่านเป็นอย่างดี จนสามารถใช้เหตุผลและความคิดต่อเติมขยายความเรื่องราวที่อ่านได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2541 : 97-113) ได้แบ่งประเภทการอ่านจับใจความออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ผู้อ่านจับใจความ อ่านรายละเอียดของเนื้อเรื่อง โดยมีได้คำเนืงถึงอัตราเร็วในการอ่าน การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านต้องการนำรายละเอียดของเนื้อเรื่อง ไปใช้ประโยชน์ หรืออ่านเพื่อความบันเทิงเพื่อพักผ่อน คลายความเครียด ดังนั้นการอ่านลักษณะนี้จึงเป็นการอ่านจับใจความอย่างละเอียด เพื่อจะได้ไม่พลาดเนื้อหาที่สำคัญ

2. ผู้อ่านจับใจความ มุ่งอ่านเนื้อเรื่องเพื่อเสริมความมั่นใจให้กับตนเอง การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านเคยมีความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว เมื่อเวลาผ่านไปทำให้ผู้อ่านลืมรายละเอียดหรือขั้นตอนที่ปรากฏในเรื่อง จึงทำให้ต้องอ่านเรื่องอีกครั้ง ในลักษณะเช่นนี้ผู้อ่านไม่จำเป็นต้องอ่านอย่างละเอียดทุกตอน แต่จะอ่านจับใจความอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้ระลึกได้ การอ่านในลักษณะนี้ จึงใช้ประโยชน์ในการทบทวนเนื้อเรื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจ

3. ผู้อ่านจับใจความ มุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ใหม่ ๆ เช่น การทำความเข้าใจความหมายวิธีการใช้คำ และลักษณะหน้าที่ของคำ โดยใช้เนื้อหาของเรื่องเป็นสื่อ เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่ตนต้องการ วิธีการอ่านมักจะใช้การสำรวจและการตรวจสอบ กล่าวคือ ผู้อ่านจะทำหน้าที่สำรวจคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง แล้วจึงขีดเส้นใต้คำที่ตนไม่รู้ เพื่อให้สะดุดตาและใช้ประโยคใกล้เคียงเป็นแนวทางในการเดาความหมาย การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านมักนำไปใช้ประโยชน์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่เป็นวิชาการในระดับสูง

4. ผู้อ่านจับใจความ มุ่งอ่านเพื่อพัฒนาความคิดให้กว้างไกล โดยผู้อ่านจะเริ่มคิดตั้งแต่สายตารับรู้ชื่อเรื่อง ซึ่งเป็นการคิดก่อนการอ่านจับใจความตลอดเรื่อง การคิดของคนทั่วไปมีหลายระดับ สำหรับการอ่านจับใจความนั้นมี 2 ระดับ คือระดับต้นกับระดับสูงระดับการคิดในระดับต้น เป็นการคิดในระดับพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจำเหตุการณ์ ชื่อตัวละคร ชื่อสิ่งของ สถานที่ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องราว นอกจากนั้นการคิดในระดับนี้ยังรวมไปถึงความเข้าใจและการรู้จักนำถ้อยคำ ตลอดจนความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตน สำหรับความคิดในระดับสูง เป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แนวคิดย่อยของเนื้อเรื่อง วิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง และยังครอบคลุมถึงการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบองค์ประกอบของเรื่องตลอดจนแนวคิดสำคัญกับประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ด้วย อีกขั้นหนึ่งของการคิดระดับสูงนี้ เป็นการประเมินค่า พิจารณาเหตุผล ความถูกต้องเหมาะสม และคุณค่าที่ได้รับประโยชน์ เหล่านี้เป็นต้น

ในการอ่านจับใจความ เพื่อพัฒนาความคิดนั้น ผู้อ่านต้องอ่านอย่างละเอียด เพื่อพิจารณาข้อมูลให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ การอ่านจับใจความอีกลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยพัฒนาความคิดได้มาก คือการอ่านโดยใช้วิธีการคาดคะเนตามแนวทางวิทยาศาสตร์ลักษณะ

การคิดเช่นนี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีอ่านจับใจความ แล้วคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าต่อไป จึงนับเป็นความคิดระดับสูง

5. ผู้อ่านจับใจความ เน้นอัตราเร็วในการอ่าน การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านต้องการจับใจความของเรื่องในเวลาที่ยากัด และต้องอ่านให้ได้เนื้อเรื่องมากที่สุด ดังนั้นผู้อ่านจึงจำเป็นต้องฝึกการอ่านจับใจความเพื่อเน้นอัตราเร็ว ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างไปจากการอ่านแบบอื่น ๆ

6. ผู้อ่านจับใจความ มุ่งอ่านเพื่อศึกษาเนื้อหาของเรื่องที่ตนไม่เคยมีพื้นความรู้มาก่อน ผู้อ่านจึงมักจะใช้วิธีการอ่านจับใจความในลักษณะการสำรวจและตรวจสอบ ซึ่งแบ่งวิธีอ่านเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจด้วยวิธีการกวาดสายตาดูเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ และขั้นตรวจสอบด้วยการอ่านอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

สรุป ลักษณะของการอ่านจับใจความที่ดีนั้น ควรอ่านทั้งสองประเภทรวมกันคือการอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม และอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน ในขณะเดียวกันก็จะรู้จักวิเคราะห์ สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายของการอ่านในแต่ละครั้งย่อมแตกต่างกันไปในการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้นอาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ (กานต์มณี ศักดิ์เจริญ, 2546 : 90-92) ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเจริญงอกงาม ขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้ จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่นเข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลกสถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไปเพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนและเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทกวี บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านลักษณะนี้เป็น การอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้นเป็นการปลูกฝังการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เป็นเนื้อหาสาระที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก จะช่วยให้เกิดความบันเทิง ควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การมีหน้ามีตา ความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะไม่สมปรารถนาทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่น ผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล เพื่อแสดงความคิดเห็นคัดค้านเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้นหรือสร้างอารมณ์ที่ต้องการ บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่เพื่อเข้าใจตนเองและปรับตัวเข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

สมพร จารุณี (2549 : 46-62) กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับ ความมุ่งหมายในการอ่านว่า การตั้งคำถามแบบเปิดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ดี เวลาอ่านเรื่องอะไรก็ตามควรพยายามแปลงหัวเรื่องเป็นคำถามให้ติดเป็นนิสัย บางคนอาจเขียนคำถามไว้ข้าง ๆ หัวข้อเรื่อง การตั้งคำถามก่อนการถามในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้เรามีจุดมุ่งหมายในการอ่าน

จากจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความดังกล่าว สรุปได้ว่าการสอนอ่านเน้นที่การอ่านจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน การอ่านจับใจความจะประสบความสำเร็จนั้น นักเรียนต้องรู้จุดมุ่งหมายในการอ่านว่า อ่านเพื่ออะไร อ่านอย่างไร ที่สำคัญพยายามจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ และรู้แนวคิดของเรื่องว่าเป็นอย่างไร นักเรียนจะเกิดทักษะในการอ่าน และสามารถอ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ เป็นอย่างดี

องค์ประกอบในการอ่านจับใจความ

องค์ประกอบพื้นฐานที่สามารถทำให้อ่านจับใจความของเรื่องที่อ่านได้นั้นมีผู้เสนอความคิดไว้ดังนี้

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond and Thinker. 1957 : 235) กล่าวว่าความสามารถในการอ่านจับใจความขึ้นอยู่กับพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ เพราะคำเป็นหน่วยหรือส่วนย่อยของภาษาที่มีความหมายและเป็นพื้นฐานของการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน
2. การเข้าใจหน่วยความคิดจากกลุ่มคำ เนื่องจากกลุ่มคำอาจมีความหมายต่างไปจากคำและคำที่เรียงต่อกันรายคำ
3. การเข้าใจประโยคที่ใช้ในบทอ่าน ซึ่งเกิดจากการเรียงคำ และกลุ่มคำไว้ด้วยกันเพื่อสื่อความคิดตามเรื่องราวนั้น ๆ
4. การเข้าใจความหมายเป็นตอน ๆ สามารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์กัน เพื่อสื่อความหมายได้เข้าใจยิ่งขึ้น
5. การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดของของบทอ่าน โดยสามารถจัดลำดับความคิดของเรื่องที่อ่านได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญ ๆ ในแต่ละตอนการอ่านจับใจความเป็นการอ่านจับประเด็นสำคัญ ๆ ให้ได้ว่า ผู้เขียนต้องการเสนอข้อคิดอะไร การที่จะทำให้อ่านสามารถจับใจความได้อย่างครบถ้วนและเร็วต้องอาศัย ความรู้พื้นฐานเป็นองค์ประกอบ 3 ประการ (กัลยา ขวนมาลัย. 2539 : 32-33) ได้แก่

5.1 ความรู้ด้านภาษา เช่น รู้จักถ้อยคำ สำนวนหรือเรื่องราวที่อ่านรู้หลัก ภาษาและการใช้ภาษา สำนวนและถ้อยคำต่าง ๆ มาใช้ทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น ทำให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการอ่านจับใจความได้มากขึ้น

5.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง หากผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน ก็จะใช้เวลาน้อยลงในการอ่านและจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจและจับใจความได้อย่างรวดเร็ว

5.3 ประสบการณ์ทางความคิด ผู้อ่านมีประสบการณ์ในการอ่านมาก ก็จะสะสมความคิดที่ได้รับจากการอ่าน สามารถให้ข้อคิดเห็น หรือเหตุผลที่เป็นข้อวิเคราะห์เนื้อเรื่องและสามารถจับใจความได้ดี

กรมวิชาการ (2546 : 190) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอ่านจับใจความว่า ครูควรวางแผนการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่ให้กับนักเรียนอ่าน วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และความสนใจของนักเรียน ใช้วิธีการที่หลากหลายโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ครูควรจัดทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นชุดพัฒนาการอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น มอบหมายให้นักเรียนจัดทำบรรณนิทัศน์จัด โครงการประกวดยอดนักอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนตอบปัญหาจากการอ่าน บันทึกการอ่าน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออ่านจับใจความมีหลายวิธี เช่น

1. จัดตามแนวทางการสอนอ่านในใจ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านในใจอย่างหนึ่งที่มีมุ่งจับประเด็นสำคัญของเรื่องทีอ่าน ดังนั้น การอ่านในใจ จึงเป็นการสอนเพื่อจับใจความวิธีหนึ่งที่เหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยครูควรพิจารณาความสามารถของนักเรียนเพื่อตัดสินใจว่าควรเลือกใช้กิจกรรมใดบ้าง การสอนอ่านในใจมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการอ่าน

1.1.1 การสร้างประสบการณ์พื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่าน โดยจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เช่น

- 1) สนทนาเกี่ยวกับชื่อเรื่องและแนวคิดของเรื่อง
- 2) ดูภาพในหนังสือแล้วสนทนาเกี่ยวกับภาพ
- 3) เล่าเรื่องที่อ่านพอสังเขป
- 4) อ่านบทนำเรื่อง (ถ้ามี) เพื่อให้รู้เรื่องต่าง ๆ
- 5) ทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์

1.1.2 การอ่านคำยาก เป็นการสอนอ่านคำยากในบทเรียนเพื่อให้เข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 การตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน เป็นการบอกแนวทางการเรียน

1.2 ขั้นอ่านในใจ ประกอบด้วย

1.2.1 อ่านสำรวจและตั้งคำถาม ให้นักเรียนอ่านเร็ว ๆ และตั้งคำถามช่วยกันบอกคำถามที่คิดขึ้น แล้วครูเขียนบนกระดานดำ

1.2.2 อ่านพินิจแล้วตอบคำถาม เป็นการอ่านเรื่องอย่างพินิจพิจารณาเพื่อหาคำตอบ จับประเด็นสำคัญ หารายละเอียดของเรื่อง หาเหตุผลของเหตุการณ์ ลำดับเหตุการณ์ เป็นต้น

1.2.3 ตอบคำถามและทบทวน ให้นักเรียนตอบคำถามแล้วตรวจสอบคำตอบจากเรื่องที่อ่านอีกครั้งหนึ่ง

1.3 ขั้นอ่านหลังอ่านในใจ ฝึกให้นักเรียนทำแผนภาพ โครงเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพูด การฟัง การเขียน

1.4 การวัดผลและการประเมินผล มีวิธีการดังนี้

1.4.1 สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4.2 พิจารณาจากการเล่าเรื่อง

1.4.3 พิจารณาจากความสามารถในการตั้งคำถามและตอบคำถาม

1.4.4 พิจารณาจากความสามารถในการทำแผนภาพโครงเรื่อง

2. จัดตามขั้นตอนการฝึกทักษะการอ่านจับใจความการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

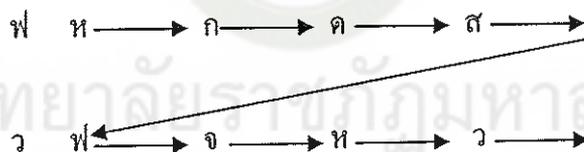
2.1 ขั้นการเตรียมความพร้อมในการอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้ท่าทางและปฏิบัติตนในการอ่านในใจอย่างถูกต้อง โดยให้นักเรียนอ่านเอกสารที่นำมา และครูคอยสังเกตท่าทาง การปฏิบัติตนในการอ่านที่ถูกต้อง เช่น ท่าทางในการอ่าน การนั่ง การวางมือ การวางหนังสือ ระยะห่างจากสายตา การกวาดสายตาในขณะที่อ่าน การอ่านออกเสียง ไม่ขยับริมฝีปาก ไม่ใช้นิ้วมือชี้ หรืออุปกรณ์ชี้ตัวหนังสือและการมีสมาธิในการอ่าน

2.1.2 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเคลื่อนสายตาตามแนวขวางและแนวนอน โดยใช้อักษรเดี่ยว คำเดี่ยว กลุ่มอักษร และคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำที่กำหนดเปรียบเทียบเวลาในการอ่านแต่ละเที่ยว และตอบคำถาม ได้ถูกต้อง ได้แก่

1) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบเส้นขวาง โดยใช้พยัญชนะตัวเดียวแล้วตอบ

คำถาม

1.1) มีตัวอักษรทั้งหมดกี่ตัว

1.2) มีตัวอักษรซ้ำกันกี่ตัว

2) ฝึกเคลื่อนสายตาตามแบบเส้นขวางโดยใช้คำเดี่ยว เช่น

ดอกไม้ ท้องฟ้า สายลม ผีเสื้อ _เมฆขาว

ตะวัน อากาศ กิ่งก่า _ ดอกไม้ _ สายลม

(1) มีคำว่าดอกไม้กี่คำ

(2) มีคำใดเกี่ยวกับสัตว์

3) ฝึกเคลื่อนไหวสายตาแบบเลือกกลุ่มพยัญชนะที่ซ้ำกับกลุ่มแรก เช่น

กมร ดรก ฟหก กคส วฝจ ฯลฯ

4) ฝึกเคลื่อนไหวสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกับคำที่กำหนดให้

ตัวอย่างเช่น

1. รัก	ถัก	ปัก	ตัก	รัก
2. วัน	กัน	คัน	วัน	ตัน

5) ฝึกเคลื่อนไหวสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำที่

กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น

1. รื่นรมย์	สุขสม	ภิรมย์	อารมณ	รื่นรมย์
2. แม่น้ำ	แม่พระ	แม่ทัพ	แม่น้ำ	แม่เลี้ยง

2.1.3 ให้นักเรียนฝึกจำคำต่าง ๆ ซึ่งเป็นการฝึกขั้นพื้นฐานในการอ่าน จับใจความทำให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำได้ถูกต้อง รู้จักคำมากขึ้น รู้ความแตกต่าง และความหมายของคำที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ฝึกให้เคลื่อนไหวสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำที่กำหนดให้ เช่น

1) ฝึกจำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันกับคำในกรอบ ตัวอย่าง เช่น แพรพรรณ พพรรณ แพร่พันธุ์ แพรพรรณ พืชพรรณ ผูกพัน

2) ฝึกจำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำที่กำหนดให้ ตัวอย่าง เช่น คำที่กำหนดให้ สวยงาม แย่ ชีءเห่ โฉโล สดใส

3) ฝึกจำคำที่เข้าพวกกับ 3 คำแรก ดังตัวอย่าง พนา ไพรวัน ป่า

2.1.4 ให้นักเรียนฝึกอ่านเป็นวลี เพื่อเก็บหน่วยความคิด แล้วรวบรวม หน่วยความคิดเหล่านั้นเป็นความเข้าใจเรื่องี่อ่าน เช่น

1) ฝึกอ่านคำจากบรรทัดบนลงไปบรรทัดล่าง ตามลำดับ ทีละแถว แล้วตอบคำถาม

2) ฝึกอ่านในใจโดยใช้สายตาจับที่จุดกึ่งกลางของกลุ่มคำที่แยกไว้ให้ กลุ่มคำละ 1 จุดแล้วตอบคำถาม

2.1.5 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเจาะจง เป็นการฝึกทักษะการกวาดสายตา ในการอ่านบรรทัดอย่างรวดเร็ว เพื่อค้นหาคำตอบ ค้นหาตำแหน่ง ค้นหาความหมายของคำ ข้อสรุปหรือข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

2.1.6 ให้นักเรียนฝึกอ่านข้ามคำ โดยการข้ามคำหรือวลีที่ไม่สำคัญและ อ่านเฉพาะคำวลี ประโยคที่สำคัญ เพื่ออ่านได้อย่างรวดเร็วและจับใจความสำคัญได้ ได้แก่

- 1) ฝึกอ่านคำหรือวลีที่ไม่สำคัญ
- 2) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะคำ วลี หรือข้อความที่กำหนดให้
- 3) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะข้อความที่สำคัญอย่างรวดเร็ว

การฝึกในขั้นเตรียมความพร้อมนี้ ครูควรจะต้องจัดทำ หรือจัดหาแบบฝึกมาให้ นักเรียนอ่านอย่างหลากหลายโดยเริ่มจากง่ายไปหายาก

2.2 ขั้นการสร้างคำศัพท์ การรู้คำศัพท์มากทำให้อ่านเรื่อง และเขียนเรื่อง ได้ คมีวิธีการฝึกคือ

2.2.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้บริบท ซึ่งได้แก่คำหรือข้อความแวดล้อมเพื่อ ช่วยให้เข้าใจความหมาย ได้แก่

1) ฝึกให้อ่านประโยค แล้วเขียนความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้โดย พิจารณาจากข้อความในประโยค ตัวอย่าง เช่น คนบนเฮลิคอปเตอร์มองเห็นสภาพการจราจร บนท้องถนนอย่างชัดเจน เฮลิคอปเตอร์ หมายถึง...

2) ฝึกให้อ่านเป็นข้อความ แล้วเขียนความหมายของคำที่กำหนด เช่น “อาหารโปรดของหมึกคือรังผึ้ง เมื่อพบรังผึ้งมันจะรีบหนีกรังออกกินน้ำผึ้ง ทั้งตัวอ่อน โดยไม่กลัว ผึ้งต่อยเอา เมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง มันจะกินอาหารมาก จนตัวอ้วนท้วน แล้วจะไปหาถ้ำหรือที่พัก เพื่อจำศีล เกือบตลอดฤดูหนาว” จำศีลคือ...

2.2.2 ให้นักเรียนฝึกการใช้ร่องรอยที่เห็นได้ เช่น รูปภาพ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่จะช่วยให้รู้ความหมายของเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น ได้แก่

- 1) ฝึกให้หาความหมายที่เห็นจากภาพ เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์

ตัวอย่างเช่น

หมายถึง ห้องน้ำ

2.2.3 ให้นักเรียนฝึกการหาความหมายจากส่วนของคำ คำที่เป็นคำประสมถ้านักเรียนรู้ความหมายของคำหนึ่ง ก็จะสามารถเชื่อมโยงไปสู่อีกความหมายคำอีกคำหนึ่งได้ การฝึกสังเกตคำที่มีส่วนของคำประสมกันอยู่ จะทำให้สร้างคำศัพท์ และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น

1) ฝึกหาความหมายของคำโดยพิจารณาจากคำที่ให้คามหมายไว้แล้ว เช่น

สุคันท์ แปลว่า หอมกลิ่นหอม

สุคนธ์ แปลว่า

สุคนธรรส แปลว่า

2.2.4 ให้นักเรียนฝึกหาคำที่มีหลายความหมาย คำบางคำเขียนเหมือนกัน ออกเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน แล้วแต่ว่าจะนำไปประกอบกับคำใด การฝึกหาคำที่มีความหมายมารวบรวมไว้ ทำให้สร้างคำศัพท์ได้มาก และเป็นประโยชน์ต่อการอ่านจับใจความ เช่น

1) ฝึกให้จับคู่ความหมายของคำกับตัวอย่างประโยค โดยนำตัวอักษรหน้าข้อความด้านขวามือ มาใส่ไว้หน้าหัวข้อ เช่น

(1) ปลดภัย	ก. ลูกของฉันพันอกไปแล้ว
(2) เลยกำหนดเวลา	ข. เรื่องนี้พื้นวิสัยของฉันจริง ๆ
(3) เกินความสามารถ	ค. คุณหมอช่วยเขาก่อนพันเขตอันตรายแล้ว
(4) เป็นอิสระ	ง. เขาสมัครเรียนไม่ทันเพราะพันกำหนดไปแล้ว

2.2.5 ให้นักเรียนฝึกหาความหมายจากพจนานุกรม พจนานุกรมช่วยให้รู้ความหมายของคำ ที่มาของคำ ชนิดของคำ การสะกดคำ การออกเสียง ดังนั้น การเปิดพจนานุกรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่านและการเขียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยมากยิ่งขึ้น เช่น

1) ฝึกให้ใช้พจนานุกรมเขียนคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง โดยกำหนดคำที่เขียนผิด ให้เขียนให้ถูกต้อง บอกชนิดของคำและความหมายด้วย ตัวอย่าง เช่น คำผิด คำถูก ชนิดของคำ ความหมาย

คำผิด	คำถูก	ชนิดของคำ	ความหมาย
ตราสังข์
เบญจเพศ
กาสาวพัตร์

2) ฝึกให้ค้นหาความหมาย และที่มาของคำต่อไปนี้ จากพจนานุกรม

เช่น

คำ	ความหมาย	ที่มาของคำ
1. กฤษณา
2. ยูโค
3. ซินแส

2.2.6 ให้นักเรียนฝึกการจดบันทึกและรวบรวมคำที่ได้ศึกษา จดบันทึกไว้ จะช่วยให้รู้จักคำหลากหลาย และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านและการเขียน ทำให้เลือกใช้คำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่

1) ฝึกให้รวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น คำที่มีความหมายว่า ดอกบัว ได้แก่.....

การวัดและการประเมินผล โดยใช้วิธีการวัดจากความสนใจในการอ่าน และจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกตามลำดับขั้น ส่วนการประเมินผลให้ประเมินจากแบบประเมินความเข้าใจในการอ่าน

3. อ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง

การสอนอ่านโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพโครงสร้างเรื่อง จะช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญได้ดี และเกิดความแม่นยำในการเรียนรู้ แผนภาพโครงเรื่องมีหลายรูปแบบ เช่น โครงสร้างเหตุการณ์ โครงสร้างรายละเอียด โครงสร้างบทนำหรือคำนำ โครงสร้างบทสรุป โครงสร้างแบบความหมาย โครงสร้างสาธก โครงสร้างเปรียบเทียบ และโครงสร้างแบบแก้ปัญหา ซึ่งครูจะต้องเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

3.1 ขั้นตอนการสอนแผนภาพโครงเรื่อง มีขั้นตอนสำคัญ ๆ ดังนี้

3.1.1 เขียนแผนภาพโครงเรื่องให้สมบูรณ์ก่อนเพื่อเป็นคู่มือครู

3.1.2 แจกแผนภาพโครงเรื่องหรือเขียนแผนภาพโครงเรื่องบนกระดาน โดยไม่มีรายละเอียดของเรื่อง

3.1.3 ให้นักเรียนอ่านเรื่อง

3.1.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเนื้อเรื่อง แล้วช่วยกันเติมข้อความหรือรายละเอียดของแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อหาใจความสำคัญของเรื่อง เหตุการณ์ที่สำคัญและคุณค่า หรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่านหากนักเรียนทำไม่ได้ ครูอาจใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์

3.1.5 ให้นักเรียนเล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องและปรับเรื่องให้สมบูรณ์

3.1.6 ให้นักเรียนเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง ด้วยถ้อยคำของนักเรียน เพื่อดูความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผู้อ่าน

การวัดผลของการสอนโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง โดยการตรวจผลงานหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เหตุการณ์สำคัญ คุณค่า หรือคิดจากเรื่องที่อ่าน และสังเกตความตั้งใจในการทำงาน การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นด้วย

กรมวิชาการ (2546 : 179) ได้เสนอขั้นตอนการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอดเพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไรจุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3. อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจและตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง

4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2546 : 189) ได้เสนอแนวทางการอ่านจับใจความเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน เช่น อ่านเพื่อหาความรู้ เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อบอกเจตนาของผู้เขียน เพราะจะเป็นแนวทางให้กำหนดการอ่านได้อย่างเหมาะสม และจับใจความหรือตอบคำถามได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. สืบรวจส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าว ๆ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำสารบัญ คำชี้แจงการใช้หนังสือ ภาคผนวก เป็นต้น เพราะส่วนประกอบของหนังสือจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหรือหนังสือที่อ่านได้กว้างขวางและรวดเร็ว

3. ทำความเข้าใจลักษณะของหนังสือว่าเป็นประเภทใด เช่น สารคดี ตำรา

บทความ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้มีแนวทางอ่านจับใจความสำคัญได้ง่าย

4. ใช้ความสามารถทางภาษาในด้านการแปลความหมายของคำ ประโยคและข้อความต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. ใช้ประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที้อ่านมาประกอบ จะทำให้เข้าใจและจับใจความที้อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 95) ได้นำหลักการของนักจิตวิทยาการอ่านของ B.S.Bloom มาทำการประยุกต์ใช้ในการอ่าน ซึ่งมีทั้งหมด 6 ชั้น คือ การจำ การเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ชั้นที่ 1-3 เป็นการคิดขั้นเบื้องต้น ชั้นที่4-6 เป็นการคิดขั้นสูงซึ่งผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐาน 3 ชั้นต้นมาก่อนแล้วเป็นอย่างดี ดังนั้นในการสอนอ่านนักเรียนครูจึงควรฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายขั้นเบื้องต้นก่อนจึงฝึกขั้นสูง ในแต่ละชั้นมีจุดมุ่งหมายการคิดเรียงลำดับจากชั้นที่ 1-6 ดังนี้

ชั้นที่ 1 จำ เป็นขั้นเริ่มแรกของการอ่านที่สมองจะต้องจำเรื่องราวให้ได้จำความหมายของคำ ให้คำจำกัดความของคำยาก จำชื่อตัวละครและเหตุการณ์ที่สำคัญ การที่ครูจะรู้ว่านักเรียนจะมีความจำเรื่องที้อ่านได้มากหรือน้อย ก็ใช้วิธีตั้งคำถามเรื่องที้อ่าน หรืออาจให้สะกดคำบอกความหมายและบอกคำจำกัดความ

ชั้นที่ 2 เข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที้อ่านด้วยคำพูดของตนเองได้ เข้าใจความคิด ถ้อยคำ ประโยค และข้อความทีให้คิดสอนใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์โดยใช้คำพูดของตนเอง ดังนั้นการที่ครูจะประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยควรตั้งเป็นคำถามด้วยการให้เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

ชั้นที่ 3 นำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ทีได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ทีอาจจะเกิดขึ้นใหม่ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาในวิชาอื่น ๆ ดังนั้นคำถามทีใช้จึงมักจะกำหนดเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาในการนำความรู้มาใช้ประโยชน์

ชั้นที่ 4 วิเคราะห์ เป็นขั้นทีให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของของแนวคิดทีได้จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำทีมีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

ชั้นที่ 5 สังเคราะห์ เป็นขั้นทีให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดของเรื่อง ค้นหาลักษณะโครงสร้างทีคล้ายคลึงกับเรื่องทีเคยอ่าน สุภาษิตหรือคำพังเพยทีมีความหมายเปรียบเทียบแล้วใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังสามารถสรุปแนวคิดทีเหมือนกันและต่างกันได้ด้วย

ขั้นที่ 6 ประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิด ที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่องที่อ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริง และอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และยังคงรวมไปถึงความเป็นเพื่อนผลค้ำว เป็นการฝึกให้นักเรียนสังเกตการใช้ถ้อยคำ การบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

ทักษะพิเศษที่ควรฝึกในการอ่านจับใจความ

ศุภันธา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 89) กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความในขั้นเริ่มต้นควรให้นักเรียนพัฒนาด้านคำศัพท์ให้มากที่สุด และยังคงต้องฝึกทักษะพิเศษเพิ่มเติมดังนี้

1. การค้นใจความสำคัญที่มีอยู่ในข้อความแต่ละตอนของเรื่องที่อ่าน
2. การค้นหาส่วนปลีกย่อยที่ให้ความรู้
3. การสังเกตการณ์เรียงลำดับ โดยพิจารณา เหตุการณ์ ความจริง
4. การให้รู้จักทำนายผล เช่น ครูถามว่าถ้าเกิดเหตุเช่นนี้แล้วผลจะออกมาเป็น

อย่างไร

5. การค้นหาถ้อยคำหรือประโยคที่ให้ความรู้ลึกประทับใจ
6. การเอาอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน
7. การติดตามทิศทางดำเนินเรื่อง
8. การหาข้อความตามการใช้ประโยชน์
9. การให้รู้จักสรุปเรื่องที่อ่าน
10. การวิเคราะห์โครงเรื่องระหว่างการอ่าน
11. การศึกษารูปแบบของหนังสือหรือเรื่องที่อ่าน
12. การประเมินเนื้อเรื่อง
13. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวให้ผูกพันกับเรื่องที่อ่าน
14. การรู้จักเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเรื่องเดียวกัน
15. การค้นหาแหล่งอ้างอิงของผู้เขียน
16. การหาแนวทางหรือจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เช่น ทำไมผู้เขียนจึงเขียนเรื่องเช่นนั้น อะไรที่ผู้เขียนพยายามจะบอกให้นักเรียนเข้าใจ อะไรคือจุดสำคัญที่ให้คุณค่าแก่นักเรียน
17. การพิจารณาข้อความในส่วนที่อาจแทรกการ โฆษณา

สรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความ ได้ดีนั้นผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญ แปลความหมายของเรื่องที่อ่าน และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ผู้อ่านจะต้องอาศัยความสามารถหลายด้านประกอบกัน คือ ต้องเข้าใจความหมายของศัพท์ ความหมายของประโยค อาศัยประสบการณ์ทางด้านภาษา รู้จักการสังเกตความสัมพันธ์ของข้อความที่อ่าน ความรู้ในเรื่องที่อ่าน จับแนวคิดที่สำคัญออกมาได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกอ่าน ใช้แบบฝึกที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้ฝึกอ่านจับใจความอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีนิสัยรักการอ่าน

หลักในการอ่านจับใจความ

การฝึกนักเรียนให้มีทักษะในการอ่านจับใจความ ครูต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นพพล จันทร์เพ็ญ (2542 : 87) กล่าวถึงขั้นตอนในการอ่านจับใจความให้ได้ผล ผู้อ่านควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. อ่านเรื่องราวผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง จุดใด ตอนใด เป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. การถามเกี่ยวกับการสรุปเรื่องราวที่อ่าน

3. การถามถึงการตั้งชื่อเรื่อง

ประทีป วาทิกทินกร (2542 : 49) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. ให้อ่านหรือฟังเรื่องราวให้ตลอดทั้งเรื่อง

2. ตั้งคำถามหรือถามตัวเองสั้น ๆ ว่า เรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม บางเรื่องอาจมีคำตอบไม่ครบก็ได้ แต่นักเรียนต้องตอบเท่าที่มีอยู่ให้ครบถ้วน เพื่อจะได้จับใจความได้ นักเรียนต้องฝึกอ่านจับใจความอย่างมีหลักการ และอ่านอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขยายความในคำตอบต่อไปอีกเมื่อต้องการรายละเอียดที่จำเป็นของใจความสำคัญ

บันทึก พฤษกวัน (2545 : 128-129) กล่าวโดยสรุป วิธีการอ่านจับใจความนั้น ครูควรแนะนำกลวิธีในการอ่านที่ถูกต้อง และควรฝึกให้นักเรียนทำกิจกรรมการฝึกอ่านจับใจความทีละย่อหน้า และฝึกหลาย ๆ กิจกรรม เช่น ฝึกตั้งคำถาม ตอบคำถาม เรียงลำดับ

เหตุการณ์ เล่าเรื่องย่อเขียนบนแผนภาพ โครงเรื่อง เขียนเรื่อง สรุปเรื่อง และ อธิบายลักษณะของตัวละคร และให้ทราบผลการอ่านทุกครั้งเพื่อช่วยเสริมแรง จะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านการคิด ทำให้การอ่านจับใจความนั้นมีประสิทธิภาพอย่างข้ง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะสำคัญที่นักเรียนจะต้องฝึกอ่านอย่างสม่ำเสมอตามขั้นตอน ที่สำคัญต้องอ่านเรื่องให้จบและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านให้ได้ว่า อ่านเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม จึงจะเกิดทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความ

สายสุณี สกุดแก้ว (2534 : 30-31) ได้กล่าวถึงการวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความไว้ว่า การวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความอาจทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ครูจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ เครื่องมือในการวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความสำคัญแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Tests) ข้อสอบนี้นำไปให้นักเรียนทำเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติ (Norms) แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยข้อความเป็นตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบเรียงจากง่ายไปหายาก จำกัดเวลานักเรียนจะได้รับคะแนนความสามารถของความเข้าใจในการอ่านแบบทดสอบคะแนนจะออกมาในรูปของคะแนนดิบ (Raw Score) เปอร์เซ็นไทล์ (Percentile) หรือ ระดับ (Grade Equivalent)

2. แบบทดสอบชนิดอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Tests) มีข้อสอบเป็นตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกตอบ แต่ไม่เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติหรือกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ คะแนนนักเรียนขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเกณฑ์ที่ถือว่านักเรียนมีความสำเร็จจากการอ่านนั้นอยู่ระหว่างเกณฑ์ 80 และ 90 %

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 148-150) ได้เสนอการประเมินการอ่านจับใจความโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านจับใจความไว้ 2 วิธี คือ

1. การใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ ผู้อ่านจะต้องตอบคำถามได้ 70 % ขึ้นไป การยึดเกณฑ์นี้นักการศึกษามีความเห็นว่า ผู้อ่านได้พลาตเนื้อเรื่องบางตอนไป 30% แล้วหากยึดเกณฑ์ประเมินที่ต่ำกว่านี้จะทำให้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง
2. ใช้การประเมินค่า โดยใช้ระดับตัวตัวอักษรแล้วตีค่าออกมาเป็นคะแนน เช่น เมื่อผู้อ่านประเมินการอ่านจับใจความของตนแล้ว รวมคะแนนทั้งหมดในแต่ละช่อง สมมติให้

แบบประเมินทั้งหมดมี 20 ข้อ ถ้าทำเครื่องหมายในช่อง “มาก” ทุกช่องจะได้คะแนนเต็ม 80 คะแนน ระดับคะแนนที่ได้มีขอบเขต ดังนี้

72-80	=	4	ดี
52-72	=	3	ค่อนข้างดี
32-51	=	2	พอใช้
1-31	=	1	ปรับปรุง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินผลการอ่านจับใจความ มี 2 วิธี คือ วิธีแรก คือ การใช้แบบทดสอบ ทั้งที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐานและแบบทดสอบอิงเกณฑ์ ส่วนวิธีที่สองใช้การประเมินค่าแล้วตีค่าออกมาเป็นคะแนน ครูผู้สอนต้องเลือกใช้วิธีการประเมินให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้หลายลักษณะ ดังนี้
 สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 2) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แนวดำเนินการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ซึ่งส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผลผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 93) ได้ให้ความหมายว่าแผนการจัดการเรียนรู้ คือแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนของตนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย มีครูเป็นผู้แนะนำหรือจัดแนวการเรียนแก่นักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลและสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง นักเรียนจะอ่านหนังสือ จดบันทึกและควรจะได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่น จากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต

ซีดีรอม วิดีทัศน์ เป็นต้น

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 58) กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยเริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์จะให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านใด (สติปัญญา/เจตคติ/ทักษะ) จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีใด ใช้สื่อการสอนหรือแหล่ง การเรียนรู้ใด และจะประเมินผลอย่างไร

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 288) กล่าวไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือ แผนการสอน คือการเตรียมการสอนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางการสอนสำหรับครู อันจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน ก็คือ แผนการหรือ โครงการที่ครูวางแผนไว้ล่วงหน้า สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำเนื้อหา สารที่จะต้องสอนตลอดปีมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายคาบหรือราย ชั่วโมง มีส่วนสำคัญประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน การวัดและประเมินผล

2. รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 : 325) ได้จำแนกส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. สารสำคัญ คือความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ หลังจากเรียนเรื่องราวนั้น ๆ ไปแล้ว ฉะนั้นเนื้อหาสาระจะถูกต้อง ครอบคลุมและชัดเจน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรใน คำอธิบายรายวิชา เป็นสิ่งบอกให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในขั้นใดของทักษะ เช่น ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และควรมี จุดประสงค์ย่อยเพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ปลายทาง

3. เนื้อหา คือ เนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสถานการณ์ การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องการเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล ฉะนั้นกิจกรรม

จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจ ความเหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงควรมีความสนใจ ความประหยัดและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

6. การวัดและประเมิน คือ การประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่น การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการบอกคุณภาพว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ใช้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้เป็นต้นว่า แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และอื่น ๆ การวัดและประเมินผลที่ดีควรจะมี ความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ และความสามารถประยุกต์ได้

7. กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนโดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน

8. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบนิเทศ/เสนอแนะรับรอง) คือ การตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงและลงชื่อ วัน เดือน ปี กำกับ

9. บันทึกผลการเรียนหลังสอน คือการบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วเกิดผลอย่างไร นำผลมาบันทึกไว้เป็นการปรับปรุงแก้ไขในคราวต่อไป และลงชื่อ วัน เดือน ปี กำกับ

แนวที่ยึดคาบเวลาเป็นหลัก คือ การทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายคาบ รายสัปดาห์ รายเดือน รายภาคการศึกษา หรือรายปีก็ได้

แนวที่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่พิจารณาว่าเนื้อหาและวิชาหรือรายวิชา มีหัวข้อหรือหน่วยเนื้อหาย่อยอะไรบ้าง แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนจะใช้หัวข้อหรือหน่วยเนื้อหานั้นเป็นขอบข่ายของแต่ละแผน

เอกสารประกอบการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร คู่มือครู หนังสือเรียน และเอกสารอื่น ๆ เช่น วารสาร

สรุป การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องยึดส่วนประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยส่วนนี้เป็นแนวทางในการเขียนส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นส่วนเสริม

เมื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จแล้ว ส่วนจะพัฒนา ปรับปรุง เพื่อเติมความจำเป็นความต้องการของแต่ละหน่วยงานได้

3. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กระทำตามขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 33)

3.1 ศึกษาหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์

3.2 ศึกษาการใช้คู่มือหลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอน เพื่อให้เข้าใจจุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์

3.3 นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และจุดประสงค์รายวิชามากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว

3.4 ศึกษาตัวอย่างการสอนในกลุ่มครู แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน ให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหัวข้อ เมื่อครูนำไปปรับสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนของแต่ละวันในแต่ละสัปดาห์ต่อไป

3.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องพิจารณาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สาระสำคัญสำหรับครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุสำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับวัดผลและประเมินผลนักเรียน

4. ความสำคัญของการทำแผนการสอน

ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2537 : 4-5) ให้ความสำคัญของแผนการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาความรู้ในเรื่องหลักสูตร แนวการสอน การจัดทำ การหาสื่อประกอบการสอน ตลอดจนวิธีการวัดประเมินผลอย่างละเอียดทุกแง่มุม
2. ช่วยให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะการจัดทำแผนการสอนเป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนจากหลักสูตรกับหลักจิตวิทยาการศึกษา หรือนวัตกรรมการเรียนใหม่ ๆ ตลอดจนปัจจัยอำนวยความสะดวกของ

โรงเรียน และสภาพปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากร
ในท้องถิ่น โดยใช้วิธีการเชิงระบบเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้ผู้ครุมีคู่มือที่ทำด้วยตนเองไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวกในการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้ครบถ้วน สอดคล้องกับระยะเวลาและจำนวนคาบที่มีอยู่จริงในแต่ละภาคเรียน
นั่นคือ สอนได้ครบถ้วนและทันเวลา ช่วยให้ผู้ครุมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น

4. ช่วยให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนด
ไว้ ช่วยให้ผู้ครุสามารถวินิจฉัยจุดอ่อนของนักเรียนที่จะได้รับการแก้ไข และทราบจุดเด่นที่ควร
ได้รับการเสริมสร้างต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ครุเห็นภาพการทำงานของตนเองได้เด่นชัดขึ้น

5. ช่วยให้ผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เพื่อเสนอแนะ
แก่นุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการ ศึกษาพิเศษ และผู้บริหาร
เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถทราบขั้นตอน กระบวนการต่าง ๆ
ในการสอนของครุ เพื่อการนิเทศติดตาม และประเมินผลการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ถ้าผู้สอนติดธุระจำเป็นไม่สามารถสอนด้วยตนเองได้ แผนการสอนจะใช้
เป็นคู่มือครุแก่ผู้มาสอนแทนได้อย่างดี

8. เป็นการพัฒนาวิชาชีพ ที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝนที่มีความ
เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะมีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ

9. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความชำนาญพิเศษหรือ
ความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการสอน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนางานในหน้าที่ และเสนอเลื่อน
ระดับให้สูงขึ้นได้

กรมวิชาการ (2540 : 125) ได้จำแนกความสำคัญของการทำแผนการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสในการพิจารณาส่วนประกอบต่าง ๆ ของบทเรียน
ได้อย่างรอบคอบ อันจะส่งผลถึงประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แผนการสอนที่ครูผู้สอนทำขึ้นเอง เป็นการสร้างครุที่ดี เพราะครูผู้สอนมี
โอกาสคาดการณ์ล่วงหน้าในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเร้าให้ครูผู้สอนมีความคิด
สร้างสรรค์

3. แผนการสอนทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้เตือนความจำให้แก่ผู้สอน สามารถ
สอนได้ตามจุดประสงค์ จัดกิจกรรมได้ตามขั้นตอน ใช้สื่อได้เหมาะสม

4. ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสอน

5. ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยดี เพราะผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ก็มี

ส่วนในการใช้แผนการสอนของครู เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศการศึกษา

6. มีประโยชน์สำหรับครูผู้เข้าสอนแทน ในกรณีที่ครูผู้สอนประจำไม่สามารถทำการสอนได้ ครูที่สอนแทนสามารถนำแผนการสอนไปใช้ได้

7. การป้องกันการใช้เวลาอย่างไร้ประโยชน์ การทำแผนการสอนช่วยให้ครูผู้สอนคำนึงถึงเวลาที่ต้องการ การเตรียมบทเรียนมากเกินไปจนเป็นการขัดเยียดความรู้ให้กับผู้เรียนไม่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ และการเตรียมบทเรียนน้อยเกินไปอาจทำให้ครูผู้สอนต้องสอนทบทวนซ้ำซากไปจนหมดเวลา

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 58) ได้กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน เปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกร หรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกร หรือสถาปนิกจะขาดมิได้ฉันใด ผู้เป็นครูก็ขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ผลดีของการทำแผนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

2. ช่วยเหลือครูผู้สอน มีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำได้ล่วงหน้าด้วยตนเอง และทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย

3. ช่วยเหลือครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้ดำเนินการไปทิศทางใด หรือทราบว่าจะสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อหรือแหล่งเรียนรู้อะไร จะวัดและประเมินผลอย่างไร

4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนไปศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิจัยการเรียนรู้ การจัดหาและใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล

5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้

6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษา

7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนสำหรับประกอบการประเมิน เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง และวิทยฐานะครูผู้สอนให้สูงขึ้น และสามารถนำไปเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

จากความหมายและความสำคัญข้างต้น พอสรุปเป็นประโยชน์ของแผนการสอนได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีสอน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างละเอียด
 2. ช่วยให้การสอนของครูมีคุณภาพ และเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น
 3. เป็นเอกสารคู่มือสำหรับครูที่สอนแทนในกรณีที่ไม่สามารถสอนเองได้
- ทำให้ครูวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
4. เป็นแหล่งข้อมูลในการเสนอแนะบุคลากร และผลงานที่อ้างอิงได้
 5. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
 6. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญการเพื่อขอเลื่อนระดับได้

5. ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 913 - 916) กล่าวว่า แผนการสอนที่นิยมกันมี 3 ประเภท คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยประสบการณ์ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการสอนกลุ่มเนื้อหา สาระ ขนาดใหญ่ มีความคิดรวบยอดหลายอย่างและใช้เวลาสอนต่อเนื่องกันหลายครั้ง ในการสอนให้ครบทั้งแผนต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ หรือเป็นเดือน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยย่อย หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยให้เล็กลงแต่ยังไม่เล็กลงถึงที่สุด เพราะแต่ละหน่วยย่อยต้องใช้สอนได้มากกว่า 1 ครั้ง

3. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียน เป็นแผนการจัดการเรียนรู้สอน 1 แผนต่อการสอน 1 ครั้ง

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน หมายถึง โครงการหรือแผนการที่ครูได้วางแผนไว้ล่วงหน้าสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำสาระการเรียนรู้ตลอดปีมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้นั้นจะประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

แบบฝึกทักษะ

นวัตกรรมทางการศึกษา ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นอย่างยิ่ง แบบฝึกทักษะเป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่ง ที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุ เป้าหมาย ฉะนั้นแบบฝึกทักษะจึงมีความจำเป็นและมีประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะช่วย สร้างประสบการณ์เสริมความรู้ เพิ่มทักษะให้นักเรียนแล้วยังช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้อย่างดี มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ความหมายของแบบฝึกทักษะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 483) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า หมายถึง แบบฝึกหัด หรือชุดการสอนที่เป็นแบบฝึกที่ใช้เป็นตัวอย่าง ปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 90) ได้กล่าวว่า แบบฝึกทักษะหรือแบบฝึกหัด คือ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง งาน กิจกรรม หรือ ประสบการณ์ที่ครูผู้สอนจัดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้ว ให้สามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึก เพราะนักเรียนได้มีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้ว มาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 131) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชุดฝึกว่า ชุดฝึก เป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือการให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึก เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

ความสำคัญของชุดฝึกตามที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้กล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ชุดฝึกมีความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนและมีความสำคัญในการช่วยเหลือให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางภาษาซึ่งในการฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยชุดฝึกในการฝึกฝนหรือฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองและช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนได้

ถูกต้อง แม่นยำสื่อความหมายได้ และเกิดการเรียนรู้ได้ดี

3. หลักในการสร้างแบบฝึกทักษะ

โรจนา แสงระวี (2531 : 30) ได้กล่าวถึง การสร้างแบบฝึกทักษะว่าต้องคำนึงถึง ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยดูความพร้อม ระดับสติปัญญา ความสามารถ ความเหมาะสมในการใช้ จำนวนภาษา ซึ่งทำให้นักเรียนสนใจที่จะนำเอาแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้นนี้แก้ไข ข้อบกพร่องหรือ ส่งเสริมทักษะทางภาษาให้ดีขึ้น

จากหลักการดังกล่าว จึงพอสรุปเป็นหลักการในการสร้างแบบฝึกได้ ดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยา
2. เนื้อหาต้องไม่ยากเกินไป
3. ควรเป็นสื่อที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. ควรมีหลาย ๆ รูปแบบ หลาย ๆ กิจกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : 145-146) กล่าวถึง การสร้างชุดฝึกทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยการศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์ การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุก ระดับชั้น

2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหา ออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและบัตรฝึกหัด

3. พิจารณาวัดจุดประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่นจะนำแบบ ฝึกไปใช้อย่างไร แต่ละชุดประกอบด้วยอะไรบ้าง

4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อ วินิจฉัยข้อบกพร่องแบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้าง จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

5. เพื่อสร้างแบบฝึก เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมี คำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม

6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบ หรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อได้นำบัตรฝึกหัดไปทดลองแล้ว

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการ เรียนโดยทำเป็นตอน เป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับ

แบบทดสอบความก้าวหน้า

8. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบฝึกเลหาคุณภาพ

ของแบบทดสอบ

9. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อบกพร่อง

10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์

ต่อไป

4. ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ แบบฝึกทักษะที่ดี นับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนภาษาไทย ได้มีผู้กล่าวถึง ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547 : 84) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควร ประกอบด้วย

1. สิ่งที่นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม คือไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทั้งแบบตอบแบบจำกัด และตอบอย่างเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกที่ไม่ยาวเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบมีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึก
9. ใช้หลักจิตวิทยา
10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิด ได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

5. แนวทางการสร้างแบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 145- 146) ได้กล่าวถึง

วิธีการสร้างแบบฝึก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจปัญหาและความต้องการ โดยรวบรวมปัญหาต่าง ๆ จากการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนของครู และสำรวจการผ่านจุดประสงค์ใน ป. 01

2. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกให้ชัดเจนเพื่อให้ทราบว่าสร้างแบบฝึกเพื่ออะไร ต้องการให้นักเรียนเป็นอย่างไร

3. วิเคราะห์คำในจุดประสงค์ว่าประกอบด้วยคำ และความหมายอย่างไรคำไหนมีปัญหาในการอ่าน และเขียน ให้จดบันทึกไว้

4. ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาของนักเรียนในแต่ละชั้นว่าเด็กแต่ละวัยมีความสนใจอะไร

4.1 ความใกล้ชิด คือ ถ้าใช้สิ่งเร้าและตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน จะสร้างความพอใจแก่นักเรียน

4.2 การฝึกหัด คือ การให้ผู้เรียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

4.3 กฎแห่งผล คือ การที่ผู้เรียนได้ทราบผลการทำงานของตนเองด้านการเฉลยคำตอบ จะช่วยให้ผู้เรียนทราบความบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข และสร้างความพอใจแก่ผู้เรียน

5. กำหนดกรอบการสร้างชุดแบบฝึกว่าควรประกอบด้วยอะไรบ้างมีกิจกรรมอะไรบ้าง มีความยาวเพียงไร จะนำเสนอรูปภาพหรือไม่

6. ลงมือสร้างแบบฝึกแต่ละชุด นำแบบฝึกนั้นไปให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบความถูกต้อง ตรงตามเนื้อหา เช่น ครูผู้สอนภาษาไทยที่มีประสบการณ์ หรือศึกษานิเทศก์ หรือนำไปใช้กับนักเรียน 5 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

สรุปหลักการสร้างแบบฝึกทักษะ ควรดำเนินการตามขั้นตอนคือ สำรวจปัญหาและความต้องการ กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา ศึกษาจิตวิทยา กำหนดกรอบการสร้างการประเมินผล และการปรับปรุง

6. ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ แบบฝึกทักษะนับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนภาษาไทย ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

กีพลี วรรณจิตย์ (2534 : 105 ; อ้างถึงใน ละมุล จันทรแป้น. 2553 : 38)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะภาษาไทยมีคุณค่าหรือประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในวิชาทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยให้ลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างมีระเบียบทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะได้ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพมาแล้ว

2. ช่วยเสริมทักษะภาษาได้ดียิ่งขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมดูแลเอาใจใส่จากครูด้วย

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางด้านภาษาต่างกัน การให้ทำชุดแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทยที่เหมาะสมกับความสามารถเด็ก จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางด้านจิตใจมากขึ้น

4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทนโดยกระทำ ดังนี้

4.1 ฝึกทักษะทันทีหลังเด็กได้เรียนรู้แล้วในเรื่องนั้น ๆ

4.2 ฝึกทักษะหลาย ๆ ครั้ง

4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. แบบฝึกใช้เป็นเรื่องมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้งแบบฝึกที่จัดทำเป็นรูปเล่ม สามารถเก็บรักษาไว้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนตนเองต่อไป

6. การให้เด็กทำแบบฝึกช่วยให้ครูได้มองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้นได้ทันที

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าแบบฝึกทักษะมีประโยชน์ดังนี้

6.1 ช่วยแก้ปัญหาค้นคว้าหรือข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียน

6.2 ช่วยเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6.3 เป็นสื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้น

สรุป แบบฝึกทักษะเป็นส่วนสำคัญมากและจำเป็นในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษา ซึ่งจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพทางการเรียนสูงขึ้น

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

เมื่อจัดทำแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึง

การต่อไปคือ การนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วไปทดสอบหาประสิทธิภาพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นสามารถนำไปใช้สอนได้

เผชิญ กิจระการ (2544 : 46-50) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจุบันครูผู้สอนได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย เช่น สื่อพื้นฐาน ได้แก่ การใช้รูปภาพ การเขียนแผนการสอน การสร้างชุดฝึกทักษะต่าง ๆ บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น เมื่อสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษาได้รับการผลิตขึ้นมาแล้วต้องมีการทดสอบ เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษานั้นก่อนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนถ้าหากใช้สื่อการสอนใด ๆ ที่ไม่ได้ผ่านการทดสอบหาประสิทธิภาพ นอกจากจะไม่มี ความมั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งหมายถึงคุณภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษาที่ยืนยันได้ในเชิงปริมาณหรือตัวเลขแล้วยังอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงอันเกิดแก่ผู้เรียนในด้านของคุณธรรม และจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมอีกด้วย หลังจากผ่านกระบวนการและขั้นตอนของการสร้างสื่อทั้งหลายตามหลักวิชาแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่สำคัญคือการหาประสิทธิภาพสื่อที่สร้างขึ้นซึ่งมีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กัน ไป จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่ปรากฏในตารางตามจำนวนของผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปใช้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์

ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียนหรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น E_1/E_2 เท่ากับ 80/80 เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2537 : 495-496) ได้กำหนดเกณฑ์โดยยึดหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์ต้องคำนึงถึงกระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมีค่าเป็น E_1/E_2 โดยมีการหาค่าทางสถิติที่ใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{(\sum X)}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	คือ	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	คือ	คะแนนของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน
	A	คือ	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน
	N	คือ	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{(\sum F)}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	คือ	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	คือ	ผลรวมของคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน
	B	คือ	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	คือ	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรม

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จาก

การทดสอบก่อนเรียน ดังที่ เผชญ กิจระการ (2544 : 1-6) ได้กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล คือ ค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 157-159) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อ วิธีสอนหรือนวัตกรรมไว้ว่าเพื่อจะทราบว่าสื่อการเรียนการสอน หรือนวัตกรรมที่ครูพัฒนาขึ้น มีประสิทธิผล (Effectiveness) เพียงใดก็จะนำสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้นไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่ได้ออกแบบมาแล้วนำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจน แน่นอน ซึ่งนิยามวิเคราะห์และแปรผลโดยวิธีการพิจารณาผลของการพัฒนา วิธีนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย เช่น ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อเห็นพัฒนาการหรือความงอกงาม ครูผู้วิจัยจะต้องสร้างเครื่องมือวัดในตัวแปรที่สนใจศึกษา เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่สร้างเพื่อวัดผลการเรียนรู้หลังจากเรียนเรื่องนั้น หรือหลังการทดลองเรื่องนั้น

การประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมามักจะดูถึงประสิทธิผลทางการสอน และการวัดประเมินผลทางสื่ออื่น ตามปกติแล้วจะประเมินความแตกต่างของคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลของความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 67% และกลุ่มที่ 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 27% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 74% ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่างกลุ่มทั้งสองปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะตัวแปรทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้ง 2 กรณีนั้นมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบ หลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุดของแต่ละกรณี การหาค่าดัชนีประสิทธิผลมีสูตรดังนี้ (เผชญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยชนี. 2545 : 31-33)

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ	E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล
	P_1	แทน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนทุกคน
	P_2	แทน	ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทุกคน
	Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

การหาค่าดัชนีประสิทธิผลเป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่าเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อกันได้หรือไม่ ซึ่งค่าที่แสดงคะแนนที่เพิ่มขึ้น เรียกว่า หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และเพื่อให้สื่อความหมายกันง่ายขึ้นจึงแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปของร้อยละ ซึ่งช่วยให้ดูหรือตีค่าได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น จากค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.6240 คิดเป็นร้อยละ 62.40 สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) จะเขียนในรูปของร้อยละก็ได้ ซึ่งผลการคำนวณ จะได้เท่ากับผลการคำนวณจากคะแนนดิบ สูตรเป็นดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนหลังเรียน} - \text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}{100 - \text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}$$

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดความเชื่อ เจตคติและ ความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละ หาค่าคะแนนสูงสุด ที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบ หลังเรียน นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้ จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในระดับร้อยละ

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับดัชนีประสิทธิผล

1. ดัชนีประสิทธิผลเป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่างจะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่า คะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือ

สื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ จะยกตัวอย่างค่าดัชนีประสิทธิผลให้ดูหลาย ๆ รูปแบบดังนี้
(ในที่นี้สมมุติว่ามีนักเรียน 20 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคนได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้
(ยกเว้น ได้คะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ
(ได้คะแนนเต็ม ทุกคน) ค่าของ E.I. จะเป็น 1.00 ดังตัวอย่าง

$$\text{สมการที่ 1} \quad \text{E.I.} = \frac{600 - 0}{600 - 0} = 1.00$$

$$\text{สมการที่ 2} \quad \text{E.I.} = \frac{600 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 1.00$$

จากสมการที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนทุกคนทำผิดหมดทุกข้อ แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน แต่จากสมการที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนรวมจำนวนหนึ่ง แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน

สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอ ไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้เท่าไรก็ตาม (ยกเว้น ได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หรือ E.I. สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาได้ทุกประเภทและทุกรูปแบบอย่างกว้างขวาง นอกจากจะชี้ให้เห็นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ในเนื้อหาเรื่องนั้นในกลุ่มนักเรียนแล้ว ยังสามารถให้ผู้สอนคัดแปลงใช้แสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลได้อีกด้วย

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า
-1.00 ก็ได้ ดังตัวอย่าง

$$\text{E.I.} = \frac{300 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{-200}{100} = -1.00$$

ลักษณะเช่นนี้ถือว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลวและเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. ต่ำหรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังเรียนต่ำหรือน้อยกว่าคะแนนก่อนเรียน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1/E_2 มาก่อน ค่า E_2 คือคะแนน วัตถุประสงค์ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I.

ดังนั้นหากคะแนนหลังเรียนต่ำหรือมากกว่าคะแนนก่อนเรียน ค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ดังตัวอย่าง คะแนนหลังสอนในข้อ 1.2 ค่า E_2 จะเป็นดังนี้

$$E_2 = \frac{300}{600} \times 100 = 50$$

จะเห็นว่า ค่า E_2 ก็จะไม่ผ่านตั้งแต่ต้น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่า E.I. ตามมา แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. ก็น่าจะมีค่าสูงไปเอง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่าหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย

2. การแปลผล ถ้า E.I. ได้ตารางในบทที่ 4 (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล) ของวิทยานิพนธ์ (Thesis) หรือ การค้นคว้าอิสระ (Independent Study) มักจะใช้ข้อความไม่เหมาะสมทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น จากตัวอย่างในตาราง E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริง ค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้น ถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 100 ค่า E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 แสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40” (ไม่ใช่แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40)

3. ถ้าค่าของ E_1/E_2 ของแผนการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อหา E.I. ด้วย พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่งที่ผู้วิจัยพอใจ หากคำนวณค่าความคงทนด้วยโดยใช้สูตร t-test (แบบ Dependent Samples) ดังกล่าวมาแล้วในสูตรที่ 1 ก็ไม่ได้แปลว่าจะไม่มีนัยสำคัญ (เพราะผู้วิจัยคาดหวังว่าหากสื่อหรือแผนการเรียนรู้มีคุณภาพ ผลการเรียนหลังสอนเมื่อผ่านไป ระยะเวลาหนึ่ง เช่น ผ่านไป 2 สัปดาห์ กับผลการเรียนหลังเรียนจบจะต้องไม่แตกต่างกัน) ลักษณะนี้มักจะพบในงานวิจัยของนิสิตบ่อย ๆ คือ แผนการจัดการเรียนรู้หรือสื่อ มีค่า E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่า E.I. ก็สูง แต่ผลการทดสอบความคงทน มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหานี้น่าจะมาจากนักเรียนไม่ได้ตั้งใจหรือเบื่อหน่ายในการทำข้อสอบอย่างจริงจัง แม้ว่าผู้วิจัยจะมีความรู้ดีกว่าสื่อหรือแผนที่ผู้วิจัยใช้จะมีคุณภาพทำให้นักเรียนเกิด

ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนมากหรือมีความตรงตาตรงใจต่อบทเรียนมากเท่าไรก็ตาม

ความพึงพอใจ

ในการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ มีความจำเป็นต้องศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเองและปฏิสัมพันธ์กับแบบฝึกทักษะ เพื่อนำผลของการศึกษาความพึงพอใจมาปรับปรุงบทเรียนให้ดียิ่งขึ้น

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้

สมเกียรติ นาคประสาท (2548 : 11) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดี ของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลนั้น ทำให้เกิดความสุขในการกระทำ อันสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายและจิตใจอันเกิดจาก ตัวครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

ธัญลักษณ์ หอมกรุ่น (2549 : 48) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความรู้สึกชอบที่เกิดขึ้นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการแสดงออกต่อสิ่งนั้นด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่และกระทำสิ่งนั้นจนบรรลุจุดหมาย

เพชร แก้วกาหลง (2549 : 55) ได้กล่าวถึง ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกบุคคลต่อสิ่งต่างๆ ในทางบวกและเป็นความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการที่ได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้

ทองพูน ศิริมนตรี (2549 : 40) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ เต็มใจชอบใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้เสร็จ

กฤษณ์ จันทร์สระแก้ว (2550 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความพอใจ ชอบใจและมีความสุขที่ความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งใจไว้บรรลุผลหรือสมหวังนั่นเอง สำหรับนักเรียนแล้วก็ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่วนใหญ่ก็ย่อมจะมีความต้องการความคาดหวังว่าสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะสามารถช่วยให้ตัวเองสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นหรือได้ผลการเรียนที่ดีขึ้นนั่นเองซึ่งสามารถวัดค่าความพึงพอใจได้จากแบบสอบถามวัด

ความพึงพอใจหรือผลการสอบ

ทเชนพงษ์ สุมาลัยโรจน์ (2550 : 19) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เห็นด้วย ประทับใจ ภูมิใจ ยินดีในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ความพึงพอใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจอันดีต่อกัน ความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

อัมรา ศรีเกน (2553 : 97) สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคล ที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ความรู้สึกพึงพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนต้องการ และกระทำให้นุคคลมีพฤติกรรมต่อสิ่งเรานั้นในเชิงบวก

แอปเปิลไวท์ (Applewhite. 1965 : 6 ; อ้างถึงใน ละมุล จันทรแป้น. 2553 : 99) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

มอร์ส (Morse. 1955 : 27 ; อ้างถึงใน ละมุล จันทรแป้น. 2553 : 98) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

กู๊ด (Good. 1973 : 161 ; อ้างถึงใน ละมุล จันทรแป้น. 2553 : 98) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง สภาพหรือระดับความพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

จากความหมายของความพึงพอใจ ที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน หรือ การปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียน และต้องดำเนินกิจกรรมนั้นๆ จนบรรลุผล

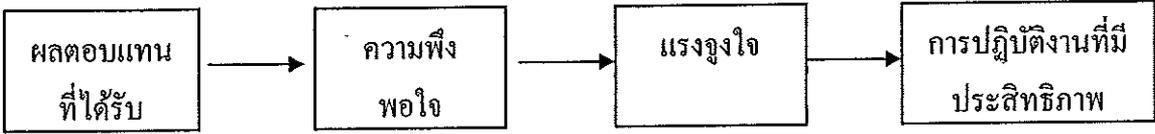
2. แนวคิดในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ

สก๊อต (Scott. 1970 : 124 ; อ้างถึงใน ละมุล จันทรแป้น. 2553 : 106) ได้เสนอแนวคิดเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้เกิดผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะ ดังนี้

1. งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้
 - 3.1 คนทำงานมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย
 - 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
 - 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนนัดและสามารถค้นพบคำตอบได้ใน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง ทิศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถแสดงดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (สมยศ นาวิการ, 2521 : 155)

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานที่ผูกเชื่อมโยงโดยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจผลการปฏิบัติงาน ย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทน ภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Reward) โดยผ่านการรับรู้ เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับ นั่นคือความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่าง ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวิกการ, 2521 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลค้นความรู้สึกรักของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ และสามารถ ดำเนินงานภายใต้การความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้การความยุ่งยาก ทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจตลอดจนรับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดมาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การ ได้รับการยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กัน ทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความ ต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมาก น้อยเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

บริบทโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในเนื้อที่ 15 ไร่ เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44001 โทร 0-4372-1816 <http://satit.rmu.ac.th> เปิดสอนระดับอนุบาล

ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ประวัติ

พ.ศ. 2516 ก่อตั้งห้องเรียนสาธิตของภาควิชาอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยครูมหาสารคาม ผู้บริหารวิทยาลัยที่เริ่มก่อตั้งคือ นายอรุณ ปรีดีดิถ

พ.ศ. 2523 – 2529 เปิดสอนระดับประถมศึกษา โดยดำเนินงานผ่านทางโรงเรียน
หลักเมืองมหาสารคาม โดยครูประจำชั้นและนักเรียนจากโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ปีนี้
นักเรียนจบประโยคประถมศึกษาเป็นรุ่นแรก

พ.ศ. 2530 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นรุ่นที่ 2

พ.ศ. 2531 ใช้บัญญัติสภากรฝึกหัดครูเป็นปีแรก โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครู
มหาสารคาม มีฐานะเป็นภาควิชาหนึ่งในคณะครุศาสตร์ สังกัดวิทยาลัยครู

พ.ศ. 2540 มีห้องเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ แยกเป็นระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน รวม
16 ห้องเรียน

พ.ศ. 2543 เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นปีแรก จำนวน 1 ห้องเรียน
และได้เพิ่มห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็น 3 ห้อง รวมมี 18 ห้องเรียน

พ.ศ. 2546 เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 รวมมี 23 ห้องเรียน

พ.ศ. 2551 เปิดสอน

ก่อนประถมศึกษา (ปฐมวัย)

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

ประวัติผู้บริหารโรงเรียน

พ.ศ. 2516 – 2519	นายสิทธิ วงศ์สวัสดิ์	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2530 – 2531	นายวิรัตน์ จุมปาแฝด	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2531 – 2539	นางรัชณี อมรพันธ์	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2540 – 2550	นายอนุสรณ์ ภูสินแก่น	ผู้อำนวยการ
พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน	นายทวีป แก่นวิชัย	ผู้อำนวยการ

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ

ปรัชญา : คิดดี ทำได้ พละนามัยสมบูรณ

วิสัยทัศน์

โรงเรียนจะจัดการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัยใฝ่เรียนรู้ มีความพร้อม มีคุณภาพ และมีอัจฉริยภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และการอนุรักษ์มรดกไทย
2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพและอัจฉริยภาพด้านวิชาการตามศักยภาพของนักเรียนให้สอดคล้องกับความถนัดและความสามารถ
3. จัดหาแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้นักเรียนได้ค้นคว้า
4. พัฒนาคู่มือทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และศักยภาพในการเรียนการสอน
5. ให้ความร่วมมือกับชุมชน และองค์กรในการจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ขจีพรรณ จันทระ (2543 : 87) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย สำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.39/86.12 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง การอ่านจับใจความหลังเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มณฑนา บุญป (2545 : 83) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตน โกสินทร์

สมโภชบางเขน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 45 คน ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงกว่าก่อนเรียนด้วยแบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุภาวดี ชันชูลา (2546 : 86) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2546 อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม CIRC มีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

น้ำอ้อย อริยสุขสกุล (2546 : 91) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาแบบฝึกอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และหาประสิทธิภาพของแบบฝึกที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกอ่านจับใจความภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.67/93.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .07

สุภิสรา วงศ์คำจันทร์ (2547 : 78) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอน เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการอ่านเพื่อจับใจความ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.44/87.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และแผนการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7010 หมายถึงนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.10

อุไรวรรณ บุญล้อม (2550 : 66 – 69) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแพ่ง กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำนวน 33 คน ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.30/84.85 และหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สิริรัตน์ อะโน (2553 : 107) ได้สรุปผลการวิจัยว่า แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.18/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.7270 แสดงว่าหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญสำคัญ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแล้ว นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 72.70 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

ละมุล จันท์แป้น (2553 : 142-144) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านและการเขียนแจกลูกสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะโรงเรียนบ้านเลิงแฝกบัวแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนแจกลูกสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.04/87.37 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7391 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ร้อยละ 73.91 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนแจกลูกสะกดคำ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อดุลย์ มุลละชาติ (2553 : 76) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ ร ล ว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำกุงหนองอิดุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 85.48/84.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7215 นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 72.15 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.52

นริศรา สุนทรราช (2554 : 58 - 62) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่า แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.72 / 86.36 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ เท่ากับ 0.6918 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไฟร์แมน และคณะ (Friedman and et. 2000 : 2854-A) ได้วิจัยความสัมพันธ์รูปแบบการอ่าน และการเขียนของครู โดยมีความเชื่อว่าครูต้องมีความเชื่อมั่น และมีความสามารถเป็นนักอ่านและนักเขียนจึงจะสามารถเป็นนักอ่าน และนักเขียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยศึกษากับครูในระดับเกรด 4 จำนวน 21 คน จาก 5 มลรัฐ ที่ได้รับการยกย่องจากครูใหญ่และฝ่ายนิเทศการศึกษาว่า เป็นผู้สอนอ่าน และเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า ครูเหล่านี้ส่วนมากมีความเชื่อมั่นในความสามารถเป็นนักการอ่านมีความชอบอ่านเพื่อสันทนาการ ส่วนครูที่เชื่อว่าตนเองเป็นนักเขียนเรื่องจริง ไม่ใช่เขียนเพื่อความบันเทิง มีความรู้สึกว่าพวกเขาสามารถเขียนได้ดี เมื่อได้รับการร้องขอให้เขียน การได้ฝึกปฏิบัติการอ่าน และการเขียนบทบาทสำคัญต่อการสอนอ่าน และการเขียนมาก นอกจากนี้ครูยังเชื่อว่ามีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจ และความต้องการเรียนของนักเรียนของท้องถิ่น รัฐ และเป้าหมายหลักสูตร ที่ครูใช้อิทธิพลต่อการสอนอ่าน และเขียนทั้งเรื่องส่วนตัวและวิชาการมากกว่าการปฏิบัติการอ่าน และเขียนของครู

เบชาเรต์ (Bouchard. 2002 : 241-A) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญอย่างมากระหว่างการอ่านกับการสะกดคำแต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียนก็มักจะแสดงให้เห็นความแตกต่างมีนัยสำคัญในความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการสะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้านผลการวิเคราะห์การแปรปรวน พบว่าการปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่ามีผลของงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของนักเรียน การวิเคราะห์เชิงคุณภาพในความคิดด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไปอีก พบว่าความผิดเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักษรวิธีที่เหมือนกันในทุกงาน ในที่สุดได้ศึกษาการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่อง คำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครู ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำ กลุ่มตัวอย่างความคิดในการอ่านและการสะกดคำจำเป็นมากพอที่จะเป็นตัวแทนของการพัฒนาการรู้เรื่องคำของนักเรียน ได้จากการวิเคราะห์ความคิดซึ่งได้แก่ความคิดจากงานทาง

ภาษาศาสตร์ที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนใช้การผสมผสานจากคำบอกใบ้ทางอักษรวินิจฉัยให้ทั้ง การอ่านและสะกดคำเท่านั้น

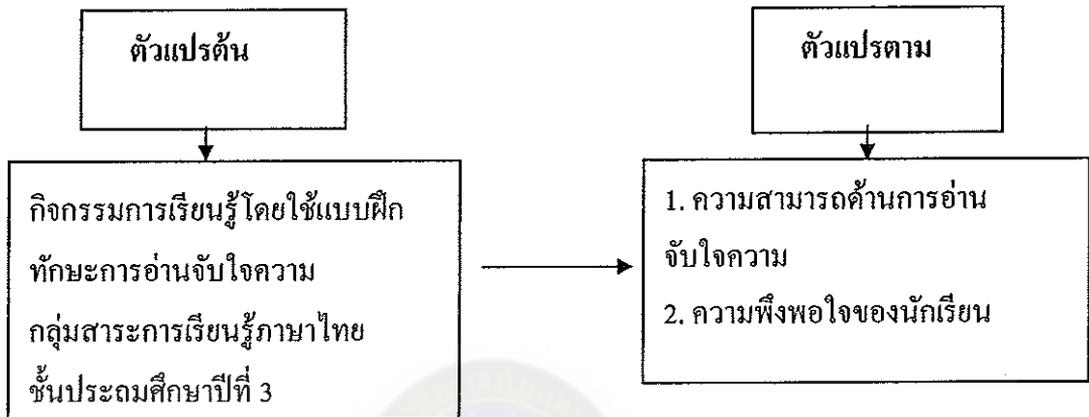
แรนดัลล์ (Randall, 2004 : 4301-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอน

แบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนการสอน ฝึกการอ่านใน โรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียนโดยตรงของ เกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีกว่า การใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการ สอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัย เลือกโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากร เท่ากัน จากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิคและกลยุทธ์ที่หลากหลาย มีผลกระทบต่อคะแนน การสอนอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ การจัดการเรียนการสอนอ่านควรใช้ กลยุทธ์ที่หลากหลาย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการจัดกระบวนการ เรียนรู้ เพื่อพัฒนา การอ่านจับใจความ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ครูต้องจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้สื่อที่เหมาะสมใช้เทคนิค รูปแบบการสอนที่มีกระบวนการที่ น่าสนใจ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความเป็นสิ่งการเรียนการสอนเพื่อ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมี ขั้นตอนและได้ฝึกทักษะกระบวนการ เรียนภาษาได้ครอบคลุมทุกทักษะทั้งทักษะการฟัง การ พูด การอ่าน และการเขียน ผู้เรียนสามารถจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ สามารถตั้งคำถาม ตอบ คำถาม เล่าเรื่อง ย่อเรื่องที่อ่าน ทบทวนเรื่องที่อ่าน สามารถคาดเดาเรื่องจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจ แนวคิดของเรื่องที่อ่าน ได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนสามารถทบทวน และสามารถเขียนแสดง ความ คิดเห็น จากเรื่องที่อ่าน ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่าน มี ความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิด ในการแก้ปัญหา นำความรู้จากการอ่าน ไปใช้ในการดำรงชีวิตพัฒนาตนเอง สังคมและและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3